



lk 4

Eha Võrk:
Tallinn ehitab
seenioride
maja ja
teenuskodu.



lk 5

Raimond
Kaljulaid
jagab muljeid
Narvast.



lk 6

Toomas Alatalu
kirjutab eelole-
vatest Venemaa
presidendi-
valimistest.

Kesknädal

14. märts 2018
Nr 10 (1091)

www.kesknadal.ee



Aastast 1999

Hind 0.78€

Majanduse tugev edasimine



Foto scanpix

Eesti majandus on tugevas pärituules ning kasvab jõudsalt. Ekspertide hinnangul on majandus juba teinud tohutu arenguhüppe. Sellele on oma tugeva panuse andnud ka valitsuse töö, mille eest on jaganud tunnustust nii Euroopa Liit kui ka rahvusvaheline reitinguagentuur Fitch. Viimase sõnul on meie riigi eelarvepoliitika tugev ja investeringud riigis kasvavad.

Erki Savisaar

Riigikogu majanduskomisjoni liige

Praegune valitsus püüdleb selles suunas, et iga inimene saaks end Eestimaal tunda hästi. Selles tihedas töötuhinas on jäänud tehtud otsuste tutvustamine tahaplaanile ning see on tekitanud üksjagu müüte ja segadust.

Üks teema, mida ette heidetakse, on valitsuse karm aktsiisipoliitika. Iseenesest pole aktsiisides ning nende tõstmises midagi erakordset. Seda on ikka ja jälle tehtud, et suunata inimeste tarbimisharjumusi, ja kuna harjumused muutuvad visalt, siis kaasneb enamasti sellega ka riigikassasse rohkem vahendeid.

Kuid aktsiiside puhul pole laekumised riigikassasse peamine eesmärk. Alkoholiaktsiisiga soovime vähendada alkoholi tarvitamist, mis on elanikkonnas põhjustanud suuri probleeme. Oleme teinud suure hüppe tervema ühiskonna suunas ning muutnud Eesti inimeste suhtumist alkoholi tarbimisse, mis on aasta-aastalt vähenenud. Nii näiteks suri 2017. aastal alkoholi tarvitamisest põhjustatud haiguste tõttu 419 inimest, samas kui 2016. aastal oli see arv 465. See näitab, et karm alkoholipoliitika päästab inimesi ning et võib-olla võiksime keskenduda just sellele positiivsele tegurile.

Tõsi on, et Eesti tarbija on hinna suhtes väga tundlik ning hinnatõusuga ei saa tormata. Alati kui riigi tasemel muudetakse aktsiise, suurendavad ka tootjad, kaupmehed ja vahendajad oma osa. Kuna sellest ahelast tulnud hinnalisa on olnud planeeritud suurem, otsustas Riigikogu 2018. aastal aktsiise tõsta poole

võrra. Peamiselt seetõttu, et vähendada nii piirikaubanduse tulusust kui ka võimalikke eelarveriske. Lisaks on kaalumisel tuleval aastal alkoholi aktsiisitõus ära jätta. Midagi kindlat tänaseks kokku lepitud pole; samas oleks väike paus peale aastatepikkust tõusu mõistlik.

Mitte ainult kallis alkohol pole rahvas pahameelt tekitanud, vaid kriitika alla on langenud ka kallis kütus. Jaanuaris tekitas inimestes suurt poleemikat diislikütuse kõrge hind. Valitsusele heideti ette, et aasta alguses on tõstetud kütuseaktsiisi ning seetõttu on kütuse liitrihind Soome tanklatega võrreldes ligi kümme senti kallim. Tegelikult diislikütuse aktsiisi ei muudetud. Praegune valitsuse hoopis tühistas eelmise valitsuse poolt planeeritud diislikütuse aktsiisi tõusu.

Siinkohal on oluline korrata, et viimati tõstis kütuseaktsiisi Reformierakonna poolt juhitud valitsus ning lisaks võtsid nad vastu seaduse, millega plaaniti tõsta aktsiisi igal aastal, kuni 2019. aastani. Kui praegune valitsus 2016. aasta lõpul võimule sai, võeti koheselt vastu otsus, et diisliaktsiis ei tõuse. Tänavu diislikütuse aktsiis tõusnud ei ole ning praeguse kõrge liitrihinna põhjusi tuleks otsida mujalt. Kui vestame, et maailmaturu hind on sama nii Eesti kui ka Soome kütuse müüjatele ning riigimaksud on Soomes kõrgemad, siis jääb vaid üks komponent, kust seda hinnavahet otsida.

Lätist jääb viimasel ajal mulje kui imedemaast, mis avasüli pakub kõiki oma rikkusi. Tegelikult peegeldab aktiivne piirikaubandus kõige paremini kahe riigi erinevusi. Esiteks,

lõunanaabritel on kõrgem käibemaks, mis mõjutab enamiku kaubagruppide hindu, ning paraku jätvavad inimesed endale teadvustamata, et meie ostujõud on kasvanud ning on märgatavalt suurem kui keskmisel lätlasel. Näiteks on Eestis keskmine palk 1200 eurot, Lätis aga 900 eurot. Keskmine vanaduspension on Eestis 410 eurot, Lätis 280 eurot. Eestis on õpetajate keskmine palk 1380 eurot kuus, Lätis tõuseb aga õpetajate palk 1. septembril 4 protsenti ehk 710 euroni.

Leian, et Läti on kahe riigi palgatasest ja hüvitisi silmas pidades siiski n-ö tagaajaja-rollis. Veelgi drastilisemad on vahed investeringutes, mida teeme oma taristutesse.

Paraku sellest aga ei soovita rääkida ning räägitakse vaid Läti odavatest hindadest. Piirikaubandusele aitavad kaasa ka kohalikud ettevõtjad, näiteks Tartu õlletehas, kes teadlikult müüb alkoholi Läti piiripoes odavamalt kui tehases. Eks omaette huvitav fakt on ka see, et mitmed Tšehhi ja Saksa õlled on poodides müügil odavama hinnaga kui kohalikud Eesti õlled.

Huvitav, kuidas on see võimalik? Eestis müües kehtib kõigile EL tootjatele sama aktsiis, ka käibemaks on sama. Palgad on nendes maades kõrgemad, lisandub veel transpordikulu tuhandete kilomeetrite tagant, ja ometigi on hind poes sama või isegi odavam. Sellest tingituna annab ebanormaalset madal hind aga piirikaubandusele suuremat hoogu juurde, kuid rikastab ka teiste EU liikmesriikide toodete sortimenti meie kaubanduses. Seda suuremat tunnustust vääriavad inimesed, kes eelistavad kodumaist kaupa, toetades niimoodi kodumaist ettevõtet ja majandust, kuid eks ka tšehhide ja sakslaste õlled on päris head.

Aktsiisipoliitika eesmärk ei ole kedagi karistada, ning seetõttu on eriti kurb näha, et soovitud põhisõnum jääb hääldjaks häälele kõrbes. Kõik räägivad kallist alkoholist, aga kust võtta raha alkoholi liigtarbimisest tulevate tervisehädade ravimiseks või kuidas vähendada vajadust sellise ravi järele, seda ei soovita arutada. Loodevastavasti saame oma vabariigi teisel sajal aastal vastutustundlikumaks ning suudame ühiskonnas jõuda ka nende aruteludeni.



Toivo Tootsen
Tallinna Linnavolikogu
aseesimees, Keskerakonna
fraktsioon

JUHTKIRI

Volikogu alustas paljutöötavalt

Sügisel alustanud uue volikogu töös on üsna palju muutunud. Taas saavad volikogus osaleda Riigikogu liikmed. Omal ajal leiti, et võimude lahususe printsiibi alusel ei tohiks Riigikogu liige samal ajal olla ka kohaliku omavalitsuse volikogu liige. Paar aastat tagasi aga otsustati, et vastavalt põhiseadusele on igal inimesel õigus kaasa rääkida oma linna või valla asjade otsustamisel ning ka riigikogulane võib olla volikogu liige. Tallinna volikogus on ainuüksi Reformierakonnast selliseid inimesi kümnekond. Loomulikult ootasime huviga, kuidas riigikogulased linnavolikogus käituvad.

Mis siin salata, eks juba esimestel istungitel püüdis Toompea rahvas ennast näidata ja „matsirahvale tarkust tuua“, nagu kolleeg Kalev Kallo ütles. Järjepanu esitati volikogu esimehele protseduurilisi küsimusi. Tundus, et lugupeetud seaduseandjad ei tunne kuigi hästi neid seadusi, mida nad ise on vastu võtnud, näiteks kohaliku omavalitsuse korralduse seadust selle täiendatud kujul. Aga volikogu esimees Mihhail Kõlvart on juriidilistes asjades üsna kodus, nii et lõppkokkuvõttes said härrad Ligi, Michal, Holsmer, Aas, Helme jt kohalikkude omavalitsust käsitlevates seadustes ja volikogu protseduurides tibia targemaks.

Üsna loomulikult „katsuti läbi“ ka uued aselinnapead. Nii rohelisi esindav abilinnapea Zyleika Izmailova kui ka värskest Keskerakonnaga liitunud Aivar Riisalu said oma esimestel esimehele kaitsmistel peaaegu iga opositsioonisaadiku käest kaks küsimust. Aga kui esimestel istungitel oli küsimustes suur annus kiuslikkust, ärapanemiseõhku ja vahel ka pahatahtlikkust, siis mida istung edasi, seda asjalikumaks arutelud volikogus on läinud.

Pea tunnustama: mitmed uued volikoguliikmed – ettevõtjad või juristid või muidu oma ala head tundjad – ongi toonud istungitele värsket mõtlemist. Olgu siin näiteks Liis Klaari idee seenioride majadest, kus linn võiks osaleda näiteks maatüki eraldamisega, aga ehitaks erakapital.

Keskmõte:

Pea tunnustama: mitmed uued volikogu liikmed – ettevõtjad või juristid või muidu oma ala head tundjad – ongi toonud istungitele värsket mõtlemist.

Eriti viimasest volikogu koosseisust jäi sageli palagani mulje selletõttu, et tekkis grupp opositsioonisaadikuid, kelle peamiseks eesmärgiks näis olevat volikogu töö häirimine. Kõne asemel lugesid nad puldist maha vemmavärsse või jutustasid anekdoote ning tegid esimehele, millega tehti näiteks ettepanek varblaste keeleõppeks või bussijuhtidele lõhnakuused soetada. Selliste kõnede tõttu kulus vahel poolteist tundi, enne kui üldse päevakorra arutamiseni jõuti. Kõnepidaja ise aga tihti pärast esinemist kadus ning istungi lõpul oli saalis üsna vähe opositsiooni saadikuid. Just selle tõttu muudeti töökorda selliselt, et sõnavõttude tõsteti volikogu istungi lõppu. Niinimetatud „vaba mikrofon“ algab siis, kui päevakord on läbi arutatud.

Volikogu vastne esimees Mihhail Kõlvart on oma tasakaalukal moel suutnud volikogu kenasti ohjata. Häält ta ial ei tõsta, aga mõne tabava ütlemisega on asi paigas ja kord majas. Märgatav on ka esimehe püüe tekitada vastasseisu asemel rohkem koostööd opositsiooniga. Kasvõi seesama sõnavõttude teema – esimees võttis kokku kõigi fraktsioonide esimehed ja jõuti enam-vähem üksmeelele, et istungi alguses võiks olla igalt fraktsioonilt üks kõne teemal, mida fraktsioon peab kõige olulisemaks, teised jääksid aga istungi lõppu nagu praegu. Arvesse on võetud opositsiooni esimehed – näiteks otsus püstitada mälestusmärk kirjanik Jaan Krossile. Kena algatus esimehe poolt on ka see, et iga volikogu istungi alguses õnnitletakse neid, kellel vahepealsel ajal oli sünnipäev. Pisiasi küll, aga meeldiv!

Samm sõbralikuma koostöö suunas on ka see, et nüüd on teine volikogu aseesimees opositsiooni esindaja. Jagame Mart Luigega kenasti kabinetit ja saame omavahel hästi hakkama. Ka komisjonide juhtimine on rohkem tasakaalus. Revisjonikomisjoni esimees on opositsioonist, samuti teiste komisjonide aseesimehed.

Selgelt on tunda, et Keskerakond pole enam riigi tasandil tõrjutud ja opositsioonis ning tema kui tugeva partneriga arvestavad kõik erakonnad.

Käesolev Tallinna volikogu koosseis on töötanud alles neli kuud, aga ees seisab veel üle neljakümne kuu koostööd. Loodan, et tegusat, sest algus on olnud paljulubav.

NÄDALA NUPUD

Pakend on kaubast kallim

See väljend tuleb meelde kunagise Mercedese reklaamist, kus selgus, et too kaunis märk seal autonina peal on see, mis tegelikult maksab. Tehti ka arvutus, ja selgus, et vaid 10% on auto tootmise omahind. Kõik ülejäänud on reklaam, turustamine, vedu jne kulutused.

Siia kõrvale oleks sobilik teha võrdlus Kaja Kallase (pildil) ja tema tänase „pakendi“ ning hinna vahel. On ju alanud uus reklaamikampaania Reformierakonnas koos uue juhi ettekiitmisega. Ette seepärast, et rohkem neil kandidaatide esimehe kohale ei olevat. Lõbus olukord nagu isakese Brežnevi aegu! Kui Brežnev oli üsna karismaatiline ja jõuline mees omas riigis, siis Kaja Kallase kohta teame vaid seda, et ta on olnud mõnda aega juristina tööl ja siis ametnik seal Euroopa keskuses.



Tema mõisted parteist ja selle juhtimisest on küll praegu üsna ebaselged. Aga ta on kindel oma võidus ja on valjuhäälselt teatanud, et tuleb nüüd Brüsselist ära.

Aga ikkagi on see pakend, milles Kaja Kallas ennast reklaamib, kummastav. „IRL tahab minna tagasi Pätsu-aegsesse Eestisse, EKRE tahab minna tagasi Lembitu-aegsesse Eestisse, sotsiaaldemokraadid tahaksid tagasi võib-olla klassivõitluse aega ja Keskerakond soovib tagasi minna nõukogude aega. Selles mõttes Keskerakond võib-olla on isegi kõige modernsem sellest seltskonnast,“ leidis Kallas ja lisas, et Reformierakond ainukesena tahab minna tulevikku.

Niimoodi arvab Kaja ja unustab, et tema öeldu selles Äripäeva raadios jätkub just „Isemajandava Eesti“ teemadel.

Kas Kaja Kallas ka teab seda, et just isemajandamisega tuligi välja veel nõuka ajal Edgar Savisaar koos majandusmeestega? Selles programmis osales ka Kaja isa Siim Kallas ja see tõi meile läbi-murde 30 aastat tagasi. Nüüd tahab Kaja Kallas saata Keskerakonna tagasi sinna, kust kunagi alustati võitlust iseseisva Eesti eest?

Tookordne isemajandava Eesti idee oli niivõrd uudne, et isegi targad Gorbatšovi nõuandjad ei osanud seda läbi hammustada. Ja lisati veel ka Rahvarinne Perestroika Toetuseks. Tulemust me teame. See oligi vaikne, kuid salakaval ja kindel tee vabanemiseks suurest Vene impeeriumist.

Nüüd tahab Kaja Kallas tagasi lükata nii oma isa kui ka Keskerakonna saavutused Eesti rahva vabadusliikumises!

Ei, see on lühinägelik ja rumal samm. See on läbimõtlemtu ja lapsik purse!

Poliitikule on väga tähtis sõnakasutus ja selle esitamine. Siin Kaja Kallas tegi endale ise karuteene.

Me ei tea, kas Reformierakond ka teeb mingi tulemuse järgmistel valimistel. Peamine on Kaja Kallasel oma pakendit säilitada sellisena, et pärast parteisiseseid tagatoode ei hakkaks tema selja taga asju ajama. Nagu on juba varem selles erakonnas olnud.

Algatati strateegia „Eesti 2035“ loomine

Valitsus otsustas algatada strateegia „Eesti 2035“ loomise. Selle käigus lepatakse kokku riigi peamised arengueesmärgid ning vähendatakse arengukavade hulka ja bürokraatiat.

Peaminister Jüri Ratase sõnul peavad riigi eesmärgid olema arusaadavad ning nende täitmine mõõdetav. „Eestis on kitsaskohti, mille lahendamine võtab aega ning vajab ressursse. Peame välja selgitama meie riigi põhilised pikaajalised arenguvajadused, kokku leppima eesmärgid ning planeerima vahendeid ka rohkem kui neljaks aastaks,“ ütles Ratas.

Valitsus otsustas, et „Eesti 2035“ üks eesmärk

peab olema ka valitsustasandi arengukavade hulga kärpimine ning peab silmas pidama, et bürokraatia väheneks. Strateegia loomise käigus peab vähendama ka arengukavade koostamise, elluviimise ja aruandlusega seotud töömahtu.

Praeguse plaani järgi 2020. aasta kevadel vastu võetav strateegia peab andma järgmise 15 aasta lõikes selge arusaama, millised on riigi peamised eesmärgid kõigis suuremates valdkondades – mida tahame saavutada ning milliseid probleeme peame juba ennetavalt adresseerima. Samuti teeb see riigi pikaajalised arengueesmärgid ja tegevused kodanikule paremini hoomatavaks.

HIIBUSE NÄDAL



Kesknädal

Address: 10130 Tallinn,
Toom-Rüütli 3/5
Email: kesknadal@kesknadal.ee
Tellimine ja levi: 6 177 717

Peatoimetaja **Indrek Veiserik** indrek@kesknadal.ee 6 274 573

Toimetaja **Tiit Maksim** tiit@kesknadal.ee 6 273 465

Reporter-toimetaja **Aivar Jarne** aivar@kesknadal.ee 6 274 583

Toimetus käsikirju ei tagasta. Kesknädalas ilmunud artiklid väljendavad nende autorite arvamust, mis ei pruugi kokku langeda toimetuse omaga.

Levi AS Express Post ja AS Eesti Post. Lehte kirjastab MTÜ Vaba Ajakirjandus

Vajame ühtsemat Eestit, mitte kaht Eestit

Aasta algusest on käivitunud arutelud, kuidas Eestile läbi-rääkimisel Euroopa Liidu uue rahastamisperioodi eelarvavahendite üle võimalikult suurem toetusmaht tagada.

Anneli Ott
Riigikogu liige, Keskerakonna
Omavalitsuskogu esimees

Juba eelmise finantsperioodi alguses oli teada, et järgmisel korral peab Eesti arvestama väiksema toetusemääraga, sest prognoositav SKT kasv elaniku kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes just seda näitab.

Ühest küljest räägime, et Eesti areng ei tohiks niipalju sõltuda toetustest, kuid samas on tekkinud pahameel, et riik pole kasutanud võimalust saada lisaks 700 miljonit, jagades selleks Eesti kaheks erinevaks piirkonnaks – arenenud Harjumaaks ja vähemarenenud ülejäänud Eestiks. Tegelikult näeb struktuurivahendite fondi reeglistik ette piirkonna rahvaarvu alam-määraks 800 000 elanikku. Seda nõuet Eesti kaheks jaotatuna ei täidaks. On küll võimalik taotleda erandit, kuid ka siin on Eestil vastavaid põhjendusi Eurostat'ile raske esitada.

Kagu-Eesti saadikuna olen tõsis

mures Harjumaast ja pealinnast kaugemal asuvate piirkondade arengu pärast. Põlise võrumaasena olen tunnustajaks olukorrale, kus näen oma kodukohta vaikselt hääbumas. Ettevõtluskeskkond esitab väljakutseid ka hakkajamatele, inimesed on otsustanud minna tööd otsima suurematesse linnadesse ning ettevõtjatel on samal ajal üheks suurimaks mureks töötajate leidmine. Seega on iga piirkonna konkurentsivõimet tõstev lisaeuro olulise tähtsusega ja kiiresti lahendamist vajavaid probleeme jagub. Samas peame siiski arvestama, et inimeste linnadesse ja nende lähiumbrusse kolimine jätkub ka edaspidi ning riigi peamine kompetents koondub tahes-tahtmata sinna.

Harjumaal väljajätmine Euroopa Liidu struktuuritoetuste saamiseks kõlblikust piirkonnast poleks kogu Eesti arengule kasulik. Eestis on mitmeid piirkondi, mille edasine areng vajab

järgida piirkondlikke vajadusi, ja siinkohal pigem leida võimalusi erisuste rakendamiseks. Lisaks peame Eurooliidu toetuste taotlemisel arvestama taotlemistingimustega, mis väiksemahuliste projektide elluviimisel tekitavad oluliselt rohkem lisakulusid, kuid riiklike programmide puhul on võimalik läheneda vastavalt muutuvalte vajadustele kiiresti ning oluliselt väiksema bürokraatiamaahuga.

Riiklike toetusprogrammide rakendamiseks on esimesed sammud astunud ning valitsus on võtnud Tallinnast väljaspool olevatest piirkondadest prioriteediks elu edendamise Ida-Virumaal, kuid tuge vajavad teisedki samasuguste muredega äärealad. Sellesarnast programmi on vaja kiiremas korras rakendada ka Kagu-Eestis. Piirkonna arenguprogrammi vajadust on teadvustatud ning proovitud ellu viia juba 1997. aastal, kui peaminis-

Peame pingutama ühtsema Eesti nimel oma sisemise jõu ja tarkusega ning Euroopa Liidu võimalike toetuste abil Eestit edasi arendama.

pigem riigipoolset toetust ja eesmärgipärasest sekkumisest, kuid siin peab oluliselt suuremat rolli näitama siseriiklik regionaalpoliitika.

Euroopa Liidu toetuste abil peame näiteks panustama jätkuvalt olulistesse infrastruktuuriobjektidesse üle Eesti, sealhulgas ka Harjumaale. Senisest enam tuleb toetuste jagamisel

ter oli Mart Siimann. 20 aastat hiljem seisame endiselt silmitsi nendesamade probleemidega.

Vabariigi valitsus otsustas 15. veebruaril istungil seada riigihalduse ministri ülesandeks koostöö maaeluministri ja välja töötada Kagu-Eesti programm. Programmi



Anneli Ott koos peaministri ja Keskerakonna esimehe Jüri Ratasega.
Foto Facebook

ühiks eesmärgiks peab olema Võrumaa arengustrateegias välja toodud punktide elluviimise toetamine. Peame jõudma lahendusteni, kus erinevate regionaalarengut soodustavate riiklike toetuste abil luuakse võimalused tugevale majandusele, konkurentsivõimelisele haridusele, omakultuuri hoidmisele ning nüüdisaegsele tervishoiule ja sotsiaalhoolekandele.

Maksimumaksjate vähenemine toob endaga kaasa raskused avalike teenuste pakkumisel, sest omavalitsuste tulubaas kahaneb. Olulisteks tegevusteks on siinkohal uute kõrgemapalga-

liste töökohtade loomise toetamine, mis tõstab elanike elatustaset ja pike-mas perspektiivis leevendab rahvastiku vähenemist.

Kagu-Eesti on Eesti jaoks väga oluline piirkond kõigi oma väärtustega – suurepärase looduse ning ühtehoidvate inimestega. Meil on palju probleeme, mis takistavad inimestele kvaliteetse elukeskkonna loomist, kuid samas ei ole Eesti kaheks jagamine väikesele riigile sobiv.

Peame pingutama ühtsema Eesti nimel oma sisemise jõu ja tarkusega ning Euroopa Liidu võimalike toetuste abil Eestit edasi arendama.

Prokurör kaotas kohtus miljonieurose süüdistuse

Tartu Maakohus mõistis 9. märtsil õigeks käibedeklaratsioonides valeandmete esitamises süüdistatava teravilja kokkustuga ja jahutoodete tootmisega tegeleva Tartu Mill AS-i. Tingimisi karistuse sai endine ostujuht Leonid Dulub.

Lõuna ringkonnaprokurör Marek Vahing (pildil) oli nõudnud Tartu Mill AS-ile juriidilise isikuna rahalist karistust 10 miljonit eurot ja firma endisele ostujuhile Leonid Dulubile üheksa-aastast vangistust. Maksudest hoidumise skeemis osalenud Priit Saar oli variäriühingute asutaja ja nende üle kontrolli pidaja, ning temale nõudis prokurör Vahing tingimisi nelja-aastast vangistust nelja-aastase katseajaga.

Kohtunik Ingeri Tamm mõistis Tartu Milli maksupettuse kriminaalasjas õigeks, Leonid Dulubile mõistis nelja-aastase tingimisi vangistuse kolmeaastase katseajaga ja Priit Saarele kolmeaastase tingimisi vangistuse kolmeaastase katseajaga. Karistusaja hulka arvatakse eelvangistuses viibitud aeg: Dulubil kolm kuud ja 28 päeva ning Saarel 2 päeva.

Prokurör lubas kohtuotsuse vaidlustada, kohus avaldab tervikotsuse 26. aprillil.

Kohtus firmat esindanud juhatuse liige Ivo Raudjärv ütles Äripäevale, et Dulubi tegevuses ei olnud mingit loogilist põhjendust firmale nende tegude toimepanemiseks ja „prokurör ajab täiesti arusaamatut jonnit“. Teine juhatuse liige Uuno Lausing ütles pressiteates, et Tartu Mill on kannatanud kurjategijate ja prokuröri tegevuse tõttu rahalist ja moraalset kahju. Kuritegeliku ühenduse paljastamisel 2013. aastal oleks pidanud selge olema, et „Tartu Mill on selles asjas kannatanu, kelle tagant on töötaja varastanud“.

Kerged karistused maksupetturitele

Riiki saab petta käibemaksu alusetu tagasiküsimisega ja sisendkäibemaksu alusetu suurendamisega. Esimese tuntuim näide on „Ilvese autojuht“ Vadim Šamrai, kes 2008. aastal sai läbi nelja firma maksudeklaratsioonide suurendamise riigilt 33 260



486 krooni ehk 2 125 732 eurot, mille võttis sularahana välja AS Tavid Tartu kontorist. Maksuhaldurile valeandmete esitamise ja rahapesu eest viibis vanglas ennetähtaegse vabastamisega 2 aastat, 6 kuud ja 2 nädalat. Pärast vabanemist ja tööleasumist peab riigile hüvitama 127 eurot kuus. Loe pikemalt 22.02.2017 Kesknädalast. Tartu Mill AS-i juhtumist süüdistati firmat teravilja ja rapsi vahendajatel saadud arvetega alusetult sisendkäibemaksu suurendamisega, sest vahendajad tasusid põllumeestele sularahas, ilma käibemaksuta. Prokuratuuri

arvutuse järgi jäi selle tulemusel riigile maksudena laekumata käibemaksu summas 1 233 760,60 eurot.

Firma ostujuhi Leonid Dulubi skeemis osales peale Saare veel 7 inimest ning 34 nende kontrollitud äriühingut. Tartu Mill AS tasus raha äriühingute arvelduskontodele ja see võeti välja kas sularahas, kanti üle AS-i Tavid või teostati ülekanded Lätis ja Leedus registreeritud erinevate äriühingute arvelduskontodele. Samuti kanti vari-äriühingutele laekunud summad Mattis Jürimäe, Raigo Lepa ning Marko Moksi eraisiku arvelduskontodele.

Meelis Jürimäe sai Tartu Maakohu 15. novembri 2017 otsusega tingimisi vangistuse 3 aastat, katseajaga 3 aastat. Teda süüdistati grupi poolt maksupettuse toimepanemises varalise kasu saamise eesmärgil jaanuarist 2012 kuni oktoobrini 2013.

Sarnase süüdistusega kokkuleppemenetluses tegi Tartu Maakohus 14. jaanuaril 2014 kohtuotsuse kuue inimese kohta. Süüdi tunnustati Marko Moks, Margus Kolsar ja Hendrik Elbe ning karistuseks määrati 3 aastat vangistust, mida ei pöörata täitmisele 3-aastase katseaja jooksul. Karistuse 4 aastat vangistust said Raigo Lepp ja Mattis Jürimäe, kellel tuli kohe ära kanda 3 kuud vangistust; ülejäänud vangistust ei pöörata

täitmisele 4-aastase katseaja jooksul. Urmas Raudsepp sai karistuseks 4 aastat vangistust, millest tuli kohe ära kanda 4 kuud, ja ülejäänud karistust ei pöörata täitmisele 4-aastase katseaja jooksul. Kolsar ja Elbe olid nii äriühingute juhatuse liikmed kui ka põllumeestelt ostenud vilja vedanud autojuhid. Kohus arestis süüdimõistetutelt raha (565 eurot kuni 4450 eurot) ja 2 veoautot Volvo FH12 (kuulusid Lepa ning Jürimäe firmadele), kuid mitte varasid prokuröri arvutatud 1,2 miljoni euro eest.

Kohus karistas põllumeeste teravilja vedanud autojuhte, äriühingute juhatuse liikmeid ja kokkuostjana arvetes esitajaid, kuid sisendkäibemaksu alusetult deklareerinud Tartu Mill AS pääses süüdistusest. Süüdlaseks tehti endine töötaja Leonid Dulub, kes korraldas ühenduse liikmetele info andmist vajalike kaubakoguste tarnimise kohta ja korraldas äriühingutele arvetes kiiret tasumist. Seda tegi ta soovist saada igalt kokkuostetud tonnilt 2 eurot, mis on peenraha, võrreldes tonni käibemaksuga (üle 380 euro).

Äkki on Dulub hoopis lojaalne töötaja, kes sarnaselt Šamraile varjab lõpuni raha liikumist?

Virgo Kruve

Tallinn ehitab seenioride maja ja teenuskodu

Tuntud laulusalmsi kinnitab, et „me kõik saame vanaks“. Tallinna linnavalitsus asus koostama seenioride eluasemeprogrammi, mille eesmärgiks on kindlustada elusügisessse jõudnud linnaelanikud jõukohase toetatud eluasemega.

Eha Võrk
Tallinna abilinnapea

Eakate arv Tallinnas kasvab nii nagu kogu riigis, ning seepärast oleme üha enam mõelnud ka vanemaaliste inimeste toetamisele. Aasta-aastalt oleme oma teenuseid laiendanud ja kaasajastanud. Tallinnas elab ligikaudu 100 000 inimest, kellel eluaastaid 60 ja enam. Arvestades linnaelanike vanuselist koosseisu on oluline toetada ka majanduslikult hästi toime tulevaid eakaid, kes soovivad sotsiaalselt suhelda ja aktiivselt ühiskonnaelus osaleda ehk aktiivset eluviisi säilitada.

Linna eluasemepoliitikas on alati arvestatud eakate vajadustega, ent eraldi programmi eakate toetamisele pole seni välja töötatud. Praegu elavad paljud eakad linna sotsiaalpiiridel, näiteks Mustamäel Akadeemia teel, Lasnamäel Kivila tänavas. Hetkel rekonstrueerime maja Põhja-Tallinnas aadressil Paagi tn 10, kus on arvestatud liikumispuute inimeste ligipääsetavusega ning kus on ka teenused eakatele (häirenupp vastavalt vajadusele, hooldustöötaja, söökla, juuksuriteenus). Linnaeelarvest on

rekonstrueerimiseks kavandatud ca 8 miljonit eurot, majja tuleb kokku 264 korterit.

Teenused eakatele

Seenioridele suunatud eluasemeprogrammi koostamine on vajalik, sest linn soovib eakatele pakkuda teenuseid, mis toetavad eakate inimeste perekonda ning soodustavad eaka toimetulekuvõimet. Eakate teenendamiseks mõeldud meetmete kavandamise aluseks tuleks aga arvesse võtta erinevate ametite, spetsialistide, erialaliitude teadmisi ning kogemusi, mis kogutaksegi kokku programmi raames.

Esimene Põhjamaade eeskujul loodav seenioridele mõeldud teenuskodu on plaanis ehitada Tallinna kesklinna Nafta 1a kinnistule ja erakapitali kaasates. Teenuskodus võiks olla hea ligipääsetavusega 1–2-toalised, köögi- jm tehnikaga sisustatud üürikorterid. Majas pakutaks mitmesuguseid teenuseid, mille eesmärgiks on säilitada ja edendada elanike füüsilist, vaimset ja sotsiaalset suutlikkust ning iseseisvat toimetulekut.

Lisaks korteritele peaks seenioride kodus olema ka raamatukogu- ja



Eha Võrk

Tõnis Mölder

ühistegevusruum, eakatele jõukohased sportimisvõimalused, söökla või kohvik, ruumid tervishoiuteenuste pakkumiseks. Ühtlasi peab majas olema ööpäevaringne valveteenus/turvateenus koos häirenuputeenusega. Elanikele pakutaks ka mitmesuguseid tasuta teenuseid: juuksur, maniküür, pediküür, saun, majapidamisteenused (koristamine, pesupeseimine, toidu kojutoomine jms).

Seenioride maja

Seenioride eluasemeprogrammi elluviimise esimeses etapis kavatseb linn rajada Maleva tn 18 kinnistule

sotsiaalmaja eakatele toimetulekute vajavatele linnaelanikele. Erinevus senistest sotsiaalmajadest olekski asjaolu, et sellesse majja leiavad kodu üksnes seeniorid. Sellesse sotsiaalmajja planeerime umbes 75 korterit, lisaks ühiskondlikud ruumid. Neis korterites peaksid ka ratastoolis elanikud saama iseseisvalt või minimaalse kõrvalise abiga toime tulla. Maja projekteerimist alustatakse juba tänavu ja maja valmib 2020. aasta maikuuks. Majas hakkab olema pidevalt kaks hooldustöötajat. Uue energiasäästliku hoone ehitamise eelarve on 7,5 miljonit eurot. Loodame rahalist abi

ka riigi üürikorterite programmist. Plaanide kohaselt peaks abi suurusks kujunema 2,5 milj eurot. Maleva tn 18 seenioride majas kavandatud üür koos kõrvalkulude ning teenusega peab olema keskmist pensioni saavale inimesele taskukohane.

Seenioride eluasemeprogrammi esitatakse linnavalitsusele hiljemalt 1. oktoobriks 2018. Programmis analüüsitakse võimalusi uute hoonete ehitamiseks ning nendes teenuste osutamist, lisaks pakutakse nii võimalikud asukohad kui ka rahastamisallikad.

Eesti pikima streigi lugu

Eelmise aasta majandusraport näitab, et Eesti Rakvere lihatööstuse ja Tallegi emafirma HKScan sai möödunud aastal 1,8 miljardile eurole langenud käibe juures üle 40 miljoni euro kahjumit.

„Neljanda kvartali ja kogu aasta tulemused olid selge pettumus,“ ütles HKScani juht Jari Latvanen börsiteates. Suure osa neljanda kvartali ebaedust võib panna süüks 118 miljonit maksmatule Rauma kanalihakombinaadile või õigemini probleemidele selle kasutuselevõtul, vahendab Äripäev. Lisaks avaldas mõju eelmise aasta algul käivitatud kokkuhoiuprogramm, kui kontsernis kaotas töö 160 inimest – ühekordseid kulutusi oli kokku 22,6 miljoni euro eest, millest 5,8 miljonit olid koondamistasud ning 14,3 miljonit varade allahindlus.

HKScanile kuuluva Rakvere lihakombinaadi tapamaja liinitöötajate streik on kestnud tänaseks rohkem kui kuu aega, kuid osapooled pole sugugi jõudnud lähemale palgatüli võimalikule lahendusele.

„Ma arvan, et keegi meist ei taha siin kuu aega olla,“ rääkis üks Rakvere lihakombinaadi tapamaja liinitöötaja 6. veebruaril, kui streik Rakveres suure meediakäraga algas. Mees, kes seda ütles, hoidis toona käes plakati sõnumiga „Tahan peret kasvatada Eestis!“, millega viitas ühtlasi enda kui pereisa staatusele. „Ka välismaa ametiühingud survestavad HKScan Estoniat omapoolsete pöördumistega. Võib-olla seda ei ole otseselt märgata, aga see annab meile kaalu juurde,“ ütles Eesti Ametiühingute Keskkliidu organisatsioonisekretär Artjom Arhangelski.

Milles asi? Tööandja ei taha maksta tapamajas väärilist palka, samasugust, mida ta maksab Soomes olevas ettevõttes. „Üllatav on see, et ettevõtte ei soovi, et ametiühing laieneks,“ ütles ametiühingute organisatsioonisekretär. „Mullu oktoobris (kui kombinaadis toimus esimene streik), siis HKScan Estonia juhatuse esimees Anne Mere oli välja öelnud, et kui tõsta ühes osakonnas palka, siis ametiühing laieneb jõudsalt.“

Soome poolele teatas aga toosama Mere, et Eesti seaduste järgi saab ettevõttes ametiühing olla vaid siis, kui sinna kuulub 50% töötajast! Täisväärteline! Kas tõesti põhjanaaber uskus seda jama? Asjasse oli ka riiklik lepitaja segatud. Kas tema ei taibanud, millega Soome osapool ennast õigustab?

Nüüd on kogu selles virvarris uus ja julm pööre. Juhtimiselt tagandatud endine juht avas prokuratuurile kogu tõe. Teet Soorm, kelle kallale



asusid kohe kõik opositsioonitegelased, rääkis sellest, kuidas omanikfirma tegelikult raha ettevõttest välja kantis. Prokuratuuri uus menetlus on seotud väitega, et soomlased kantsid Eestist välja miljeoneid eurosid ning maksud jäid maksmata. Ka Soormi vallandamiseni viinud kriminaalasja iva peitub maksudes. Soorm rääkis ülekuulamisel Keskkriminaalpolitseis, et Soome emafirma viis Eestist välja kümneid miljeoneid eurosid. See oli aastatepikkune tegevus. Ja maksud jäid neil maksmata.

Lihakombinaadi ümber toimuv skandaal sai alguse sügisel 2016, kui Soomes asuva emafirma HKScan presidendina asus tööle Jari

Latvanen.

14. novembril tungisid HKScani Eesti haru juhtkonna koosolekule turvamehed, direktoritelt võeti ära mobiiltelefonid ja sülearvutid. Tööd alustas sisekontroll. Pearaamatupidajalt nõuti tema kabinetis olnud seifi avamist, aga ta ei teinud seda, väites, et võti on kadunud. Kuidas kadunud?

Soorm nimetab toimunut kahe suure egoga mehe – tema enda ja uue direktori Latvaneni – kokkupõrkeks: „Ta tuli mind oma suure egoga kiusama ja mina oma suure egoga alla ei anna.“ Siit moraal: asi annab arutust kohtus.

Kesknädal

Muljeid Narvast

Olin esimest korda üle pika aja Narvas eelmise aasta detsembris ning seda kahel põhjusel. Esiteks, olin palutud Soome Vabariigi 100. aastapäeva vastuvõtule, ning see tundus omapärase ettevõtmisena – tähistada põhjanaabrite riigi sajandat sünnipäeva Kirde-Eesti piirilinnas. Teiseks, Narva kui Euroopa kultuuripealinna mõtte eestvedajad palusid, et tuleksin ja aitaksin kinnitada Narva juhtidele: Tallinna ning eriti Põhja-Tallinna jaoks oli kultuuripealinna-aasta pikaajalise positiivse mõjuga ettevõtmine.



Kohtumine Narva volikoguga.

Raimond Kaljulaid

Põhja-Tallinna linnaosa vanem

Sain selle külaskäigu jooksul pikemalt rääkida Narva linnavolikogu esimehe Aleksandr Jefimovi ning tema kolleegidega volikogust ning muu hulgas leppisime kokku, et tuleme juba lähimal ajal Narva Põhja-Tallinna suurema esindusega, et pikemalt rääkida vanadele tööstuspiirkondadele uute funktsioonide leidmisest, mis on aktuaalne nii Põhja-Tallinna kui ka Narva jaoks, ning loomulikult ka kultuuripealinna perspektiivist. See saigi märtsi esimestel päevadel teoks ning Põhja-Tallinna linnaosavaliitsuse esindus oli kahe päeva jooksul Ida-Virumaal, kus kohtusime Narva koolide vanemate klasside õpilastega, käisime Kreenholmis, külastasime Narva noortekeskust ja merendusele keskendunud huvikooli, AS Narva Vesi uut veepuhastusjaama. Mina jõudsin veel ka Sillamäele, kus kohtusime endise peaministri Tiit Vähiga ning tutvusime Sillamäe sadama tööga.

Ida-Virumaa inimeste sitkus on muljetavaldav. Piirkonnal ei ole olnud kerged ajad – toimunud on väga ulatuslikud muutused majanduse struktuuris ja tööhõives. Ometigi on muljetavaldav näiteks Narva noorte-

keskuse ja Noorte Meremeeste Klubi tegevuse kõrge tase, samuti AS-i Narva Vesi poolt tehtud pingutused narvalaste joogivee kvaliteedi parandamiseks.

Selgelt on tunda, et idee Euroopa kultuuripealinna staatusest aastal 2024 on Narvas paljusid sütanud. Leian, et Narva juhid teevad väga targasti, kaasates kultuuripealinna aastaks kandideerimise ettevalmistusse kohalikke koolinoori (2024. aastaks on nad noored täiskasvanud!), ning selgelt antakse endale aru, et see peab olema kogu Narva pidu, mis on mõeldud kõigile Narva elanikele, kaasa arvatud vanem põlvkond.

Ka piirkonna ettevõtjad usuvad, et ainult kultuuripealinnaks kandideerimise protsess võib anda väga positiivse tõe Narva ja laiemalt piirkonna arengule.

Kuid selge on see, et Narva peamine tugevus ning eelis on tema asukoht – lähedus Peterburile. Ja selge on ka see, et hetkel ei saa Narva seda eelist täiel määral kasutada Venemaa ja lääneriikide suhete madalseisu tõttu.

Mind teeb murelikuks suure osa Eesti poliitilise eliidi suhtumine sellesse olukorda. Ühed lepivad selle kui paratamatusega. Teised on väga rõõmsad, sest mida pingelisemad on

Venemaa ja lääneriikide suhted, seda lihtsam on Venemaaga hirmutades mobiliseerida oma toetajaid siseriiklikel valimistel.

Ma mõistagi ei eita, et Eestil ja Venemaal on olulisi lahknevusi väärtustes, kuid Venemaa ei ole kindlasti ainus suurriik, millega meil on selliseid lahkkelisid. Kuid Venemaa on kindlasti ainus suurriik, millega me jagame riigipiiri.

Oluline on mõista, et Ida-Virumaa elanikud moodustavad samuti kogukonna, kellel on teatud huvid.

Ja kui me soovime seda piirkonda tugevamalt siduda Eesti riigiga, siis peame neid huve vähemalt tunnustama. Ja kui riik mingil põhjusel ei saa nende huvidega arvestada, siis tuleb seda arusaadavalt põhjendada.

Kui me seda ei tee, siis on paljude idavirumaalaste jaoks Tallinnas aetav välispoliitika lihtsalt arusaamatu, ja kui seda ei selgita meie, siis selgitavad seda teised.

Ma olen väga nõus Keskerakonna esimehe Jüri Ratase üleskutsega, et nendel valimistel võiks n-ö vene kaart jääda taskusse. Inimeste hirmutamine Venemaaga ja erinevast rahvusest Eesti inimeste tülliajamine ning ühiskonna lõhestamine ei too Eestile midagi head.

Narva linnapea Tarmo Tammiste ja Raimond Kaljulaid.



Tavapärase hüsteerilise diskursuse asemel on meil vaja Põhjaamaadele omast rahumeelset arutelu selle üle, milline peaks olema meie poliitika muu hulgas Venemaa suhtes. Kas kasvavate Ida-Lääne pingete olukorras on Eesti riiklikes huvides ikka see, et meil puudub poliitilisel tasemel vähimigi suhtlus Venemaaga? Täitsa võimalik, et ongi kaalukad argumentid just sellise poliitika poolt. Ja neid võib samuti välja tuua. Kuid vale on sildistada igahüht, kes vene küsimuse tõstatab, koheselt Venemaa mõjuagendiks.

Olen veendunud selles, et me peame lähtuma lihtsast eeldusest – Eesti Vabariigi Riigikogus on täna esin-

datud kuus poliitilist erakonda, mis KÕIK eranditult tegutsevad Eesti huvides. Meil on erimeelsusi selles, millised on Eesti huvid ja eesmärgid. Meil on erimeelsusi selleski, kuidas neid kõige paremini saavutada. Aga kindlasti ei ole Eestis ühtegi erakonda, mis on otseselt riigivastane või siis teenib mõne välisriigi huve.

Samuti saab üheaegselt olla nii Eesti-Venemaa tihedamate suhete poolt ja olla Eesti patrioot kui ka olla sellise suhtluse vastu, ning ikkagi olla Eesti patrioot.

Oma riigi sajandal sünnipäeval, veerand sajandit pärast taas-iseseisvumist võiksime olla nii küpsed, et saame ka keerulisematel teemadel mõtteid vahetada äärmustesse laskumata.

Tartu vaim puidurafineerimistehase vastu

Tartu linn päästis oma vaimu valla. Seekord taas protestimeelse vaimu nagu viimasel ajal ülikoolilinnale rohkem kombeks. Vastu ollakse seekord sellele, et uurida puidutehase rajamise otstarbekust Emajõe äärde, mitmekümne kilomeetri kaugusele linnast.

Tartu oli keskvõimule igati vastandumas ka sajandivahetusel, kui käis arutelu vangla ehitamise üle. Küll ei sobivat see ülikoolilinnale ning reostavat Emajõe, mille äärde see kinnipidamisasutus linnaservale rajati. Nüüd on 2002. aastal rajatud vangla üks suurimaid, enam kui 400 töökohaga riigieelarvelisi tööandjaid. Seal on trellide taga olnud ka nii mõnigi maailmakuulus sõjakurjategija.

Tartu tollane linnapea Andrus Ansip sai protestivaimuga tartlaste hääle toetusel mõne aasta pärast valitsusse ning tõusis peaministriks. Praegune reformierakondlasest linnapea Urmas Klaas on samuti keskvõimule vastan-

dumas, vedades protestivaimu laimaks kui ainult linna piires esineva. Tartu volikogu otsustas eelmisel nädalal ligi seitse tundi kestnud erakorralise istungi lõpuks, et linna külje alla kavandatava puidurafineerimistehase riikliku eriplaneeringu koostamise menetlus tuleb lõpetada. Volikogu meelest on seniste menetlustoimingu õigusvastasuse ja küsitavuse tõttu välistatud riigi eriplaneeringu elluviimine tulevikus, ning eriplaneeringu koostamise menetlus tuleb lõpetada.

Volikogu märkis oma deklaratsioonis isegi ilma uuringuteta, et tehase poolt potentsiaalselt keskkonda juhitavate saasteainete kogus on isegi keskkonnanormatiivide järgimisel ja parima võimaliku tehnoloogia kasutamisel erakordselt suur.

Eriplaneeringuga minnakse edasi

Valitsus algatas riigi eriplaneeringu puidurafineerimistehase kavandami-

seks Viljandi ja Tartu maakonda mullu mais. Potentsiaalne puuduärimeestest koosneva firma Est-Fori investering sellesse tehasesse oleks umbes miljard eurot. Ärimeeste meelest on Emajõe-äärne ala puudutõetlemise hiigelttehaseks parim lahendus. Samas on koonduva kohaliku vastuseisu tõttu kõne all ka teised Eesti piirkonnad; pakkumise on teinud näiteks Valgamaa.

Vaatamata Tartu volikogu vastuseisule minnakse tselluloositehase riikliku eriplaneeringu koostamisega esialgu edasi, kinnitas peaminister Jüri Ratas. Peaministri sõnul peavad just uuringud näitama, kas tehas tekitab keskkonnakahju ja halvendab tartlaste elukeskkonda. Eelmisel nädalal ütles Ratas valitsuse pressikonverentsil Tartu volikogu otsuse kohta, et rahva kaasamine on positiivne, aga uuringud tuleb ära teha. „Kindlasti on kohaliku kogukonna arvamus hästi tähtis. On tähtis, kui valitsus ühel hetkel hakkab otsustama, kas minna

edasi detailsesse planeeringusse või öelda, et siin on stopp, siit me edasi ei lähe, see halvendab piisavalt looduskeskonda, see halvendab piisavalt elukeskkonda,” sõnas Ratas.

Teadlased poolt

Et uuringud tuleb otsuse tegemiseks ära teha, seda pooldavad ka teadlased. Nende hinnangul ei saa praeguse looduskaitse eelduse põhjal, et Emajõe ja Peipsi järve reostuskoormus ei tohiks suurendada, rajada Emajõe äärde isegi parimat võimaliku tehnoloogiat kasutatavat tehast. Ka Soome ja Rootsi vastavad kogemused ei ole piisavaks argumentideks neile, kes seisavad vastu põhimõtteliselt.

Tartu Ülikooli rahvusvahelise ettevõtluse professori Urmas Varblase hinnangul on senine arutelu puidurafineerimistehase rajamise üle tekitanud tunde, et arengut ühiskonnas pole vaja. Varblase sõnul pole Eesti ainult IT-riik, vaid ka biomajanduse riik. „Üks biomajanduse toormest

on ka puit ja puitmass. Eesti peaks ka tulevikus olema biomajanduse riik. Puidu väärindamine annab neljandiku meie käibest ja on üks vähestest sektoritest, mis ekspordib rohkem kui impordib,” rääkis ta.

Teaduste Akadeemia president Tarmo Soomere kõneles volikogule, et maailmas ei sünni tegelikud väärtused seal, kus toodetakse midagi lihtsalt. „Lihtne tootmine või eksport on majanduslikus mõttes mugavustsoon. Moodsas ühiskonnas tekib tulu, kui suudame teha midagi paremini kui naabrid, kui mõeldakse välja uusi tooteid,” tões Soomere.

Tartu peaks jääma oma vaimu harrivaks ülikoolilinnaks. Ent Tartu vaimu ei saa kogu aeg kasutada riigile tähtsate asjade vastu seismiseks veel enne, kui tõsiseltvõetavad uuringud on tegemata. Sest ei jää nendest uuringutest kõrvale ka Tartu teadlased.

Aivar Jarne

Putin saab hääled, küsimused jäävad



Toomas Alatalu

11. märtsil telekanalil Rossiya24 kõlanud sotsioloogide prognoosi kohaselt saab president Vladimir Putin eeloleval pühapäeval 69–73% häältest, kompartei kandidaat Pavel Grudinin 10–14%, libdem Vladimir Žirinovski 8–12%, seltskonnategelasest ühiskonnategelaseks saada üritav Ksenia Sobtšak 2–3% ja ülejäänud kõik neli kandidaati 1–2% häältest.

Putini võidus pole kahtlust. Ent kas tema üleolek teistest tuleb ikka nii suur? Tasub meenutada 2012. aastal toimunud presidendivalimiste tulemusi: Putin 63,6%, Gennadi Zjuganov (kompartei juht, praegu Grudinini valimiskampaania juht) 17,2%, Mihhail Prohhorov (taltsaks osutunud äriees, kelles algul nähti opositsiooniliidrit) 8,1%, Žirinovski 6,2%, Sergei Mironov (võimu satelliitpartei *Spravedlivaja Rossija* juht) 3,8%. Mõistagi tuleb kohe lisada, et kuus aastat tagasi oli Putin võimupartei *Jedinaja Rossija* kandidaat. Sedapuhku on ta omaalgatuslik kandidaat, ent kuna nii *Jedinaja* kui ka *Spravedlivaja Rossija*, mitmest väiksemast parteist rääkimata, on teda ametlikult toetanud, siis peaks tema toetusprotsent nüüd loogiliselt olema suurem kui 2012.

Samas näitasid septembris 2017 toimunud regionaalsed ja kohalikud valimised järsku tagasimineku venemaalaste valimisaktiivsuses – ehkki üleriigiliseks keskmiseks anti 46%, oli see Peterburis napilt üle 20% ja Moskvas 39%. Selge see, et valiti sootuks teistsuguse vastutusega isikuid, ent kus on tagatis, et valijad on sedapuhku aktiivsemad? Neid mõjutanud tegurid ja kampaaniad on 7 kuud hiljem ju samad! Pole raske näha, et just see probleem – valijate valimiskastide juurde toomine – on vaat et peamine, mille-

ga võim Venemaal praegu tegeleb. Selleks ponnistatakse isegi välismaal – esmakordselt Venemaa valimiste ajaloos on valimispunktid avatud mitte ainult Venemaa saatkondades ja konsulaatides välismaal; sedapuhku on nad avatud ka populaarsetes turismikohtades Goas, Phuketis, Sousse'is, Hurghadas ja mujal. Rääkimata esmakordsetest eelhääletamise võimalustest nii kodus kui ka välismaal. Eks ikka selleks, et nii kõrget osalust kui ka kõrget Putini toetusprotsenti kätte saada.

Pearivaaliks miljonär

Kuidas erinevad sootsiumid valimiste ajal käituvad, on raske prognoosida. Pealegi on olemas „must hobune“ – kompartei poolt pakutud üllatuskandidaat, kes selekteeriti välja 77 pretendendi hulgast. Selleks osutus kõneosav miljonär ja parteitu sovhoosidirektor Pavel Grudinin, kellest on saanud ka käimaläinud valimiskampaania suurim patustaja ja säärasena tähelepanutõmbaja. Nimelt on tema välismaal asuv vara ja kuld iga nädalaga kasvanud, ehkki see kõik pidanuks kõigile teada olema veel eelmise aasta lõpul. Klassikaline vene oligarh, kes hoiab oma raha välismaal ja ka kelle pere elab otsapidi välismaal! Venemaa põhilised telekanalid (just nemad, aga mitte näiteks sotsiaalmeedia, mõjutavad peamiselt Venemaa valijaid) on Grudinini varade varjamise eest päevast päeva kriti-

seerinud. Sama teevad ka keskvalimiskomisjoni liikmed, kes vihjavad, et jätavad Grudinini rajalt maha võtma!

Sellest kahesest käitumisest tuleb järeldada, et Kremlgi võib pida Grudinini Putini pearivaaliks. Tõenäoliselt tehakse seda Grudinini toetuse suurendamiseks – kui meenutada Zjuganovi ja Prohhorovi toetusi 2012. aasta valimiskampaanias, siis võiks neid n.ö. ühendav Grudinin ju koguda üle 20% häältest. Sel juhul on lihtne kuulutada: Venemaal on olemas reaalne opositsioon, sest viiendik häältest on ikkagi midagi muud kui alla selle, ja pealegi kommunisti poolt saadu. Grudinin seda aga pole!

Võib julgelt öelda, et kui keegi Venemaa valimiskampaanias Putinile üldse teeneid tegi ja teeb, siis on selleks võimutruu kompartei, kes talle nii hea vastaskandidaadi leidis. Teatud mõttes on see teene teene vastu, sest 2016. aastal valitud Riigiduumas kehtib esimest korda demokraatia eriprintsiip – ehkki *Jedinaja Rossija* ja kolme n.ö. opositsiooni jääva partei suhe on 343:107, kuulub viimastele samapalju duumakomisjonide esimeeste kohti kui *Jedinaja Rossija* (Lääne parlamentides kehtib selles reeglina proportsionaalsuse printsiip).

Visionäär Putin

Putini valimisvõidu peaküpsetajaks on mõistagi ta ise. Karismaatiline ja otsusekindel liider, Venemaa vägevusse uskuv visionäär, kes pärast mõningast ettevalmistusaega tegi 2007. aasta Müncheni julgeolekukonverentsil teatavaks Venemaa soovi võtta sisse teistega võrdne koht maailmas asjade üle otsustajate kitsas ringis. Sealpeale on ta ka asju selles suunas liigutanud, paraku jõupoliitika abil, mis paratamatult tähendas kehtiva rahvusvahelise õiguskorra rikkumist. Seda pealegi Euroopas, kui mainida sõjakäike Gruusias ja Ukrainas.

Nagu teada, tõi see kaasa Venemaa välispoliitilise isoleerimise ja Venemaa-vastased sanktsioonid. 2015. aastal võttis kaotama mitte harjunud ja taganemise välistanud Kreml ette

sõjakäigu Süürias. Toetamaks oma liitlast, keda Lääs üritas kukutada äärmusislamistide nn. kalifaadi vägedega. Sanktsioonide ning Süürias üksi toimetamise ja kaotusi kandmise poliitikale lisandus 2016. aastal Venemaa sportlaste eemalejätmine algul Rio de Janeiro, seejärel ka järgmistest olümpiamängudest riikliku dopingutõttu. 2017. aasta tõi juurde süüdistu-

si 20 miljonit, kuid nende olukord saavat parandatud kuue aastaga. Järgnesid konkreetsed lubadused miinimumpalga tõstmiseks, demograafilise olukorra parandamiseks. Venemaast saavat aastaks 2030 riik, kus elatakse vanemaks kui 80 aastat; Venemaa muudetakse üheks maailma viiest tööstuslikult enimarenenud riigist jne.



sed Venemaa sekkumises USA valimiskampaaniasse. Viimast on krutitud niisuguse põhjalikkusega, et eelmise nädala lõpul pidas Putin NBC-le antud intervjuus targemaks kosta, et 13 süüdistatavat Vene kodanikku võisid seda teha omal algatusel, ja Venemaa oma kodanikke teisele riigile – nagu USA-gi oma kodanikke – välja ei anna.

Raske öelda, kui palju see uus tõdemus Venemaa valijaid mõjutab – neile on neli aastat selgitatud, et käib lihtsalt järjekordne massiivne Venemaa-vastane kampaania vältimaks tema tugevaks muutumist. Kujunenud olukorras on Kreml manööverdanud maksimaalselt – suhete jahenemist läänes on kompenseeritud nende aktiveerimisega idas ja lõunas (Aasia, Aafrika, Ladina-Ameerika). Ekspordi kadumine on suures osas asendunud oma toodangu suurenemisega jne.

Stabiilsus virvarris

Et kõikidel ümbertegemistel on ka hind, ongi riigi normaalne areng ja välisuhtlus takerdunud. Pole juhus, et oma suures valimiskõnes 1. märtsil alustas Putin tõdemusest, et 2000. aastal ehk siis, kui ta võimule tõusis, elas Venemaal 42 miljonit allpool vaesuspiiri; praegu olla neid inime-

Ühesõnaga – Putin ei karda ühelt poolt tõtt tunnistada ja teiselt poolt ulmelisi lubadusi jagada. Teab sedagi, et võib rahumeeli tõdeda „me ei ähvarda kedagi; me ei kavatse mitte kellelegi kallale minna, mitte midagi mitte kelleltki relvade ähvardusel ära võtta – meil endil on kõik olemas“, sest nii on ju kogu aeg räägitud.

Putini valimiskõne oli üles ehitatud tagasivaatena kogu tema ametiaegade jooksul (2000–2018) kordasadetule. Seda eelmiste aegade võrreldes, ning kuna teod ja saavutused on olemas, siis valija neile ka reageerib. Mõistes hästi, et hetkel pole kedagi teist, kes sama poliitikat võiks jätkata. Putini võimule ajale veel kuue aasta lisamine annab suisa häiriva kogusumma, ent samas on mujal maailmas käimas niisugune virvarr, et lihtlabane stabiilsus võib tunduda sellest etem. Mis sest, et ülemused varastavad ja lõugade kasutamise tuleb ettevaatlik olla.

Stabiilsus on alati sobinud säärase suurriigi kodanikele, kes eelistavad paigal püsida, ehk siis pole veel haardunud rahutusest pidevalt liikuda elu paremustamise nimel. Küll aga võib kindel olla selles, et Venemaa tuleviku uue määratlemise protsess algab kohe pärast presidendivalimisi ja viiakse lõpule aastatel 2018–2024.

PÕHJAMAARDE UUDISED

Kosonen: Plastide kasutamisele tuleb läheneda täiesti uut moodi

“Elkõige tuleb nuputada, kuidas suurendada heade plastide osakaalu. Keskkonnasõbralikud, biopõhised tooted pakuvad võimalusi nii keskkonnale kui ka Soome innovatsioonile ja oskusteabele,” rõhutas Soome Keskerakonda kuuluv parlamendisaadik Hanna Kosonen (*pildil*).

Kosonen hakkab juhtima Soome keskkonnaministeeriumi loodud töörühma, mille ülesandeks on ette valmistada riiklik teekaart võitlemiseks



keskkonnaprobleemidega, mis on tingitud plastide kasutamisest. Soome teekaart valmib sügiseks seoses Euroopa Liidu strateegiaga plastijätmete vähendamiseks.

“Me peame lähenema plastide kasutamisele täiesti uut moodi. Jalgratas tuleb uuesti leiutada, ning äärmiselt plastirikast igapäeva elu tuleb muuta selliselt, et plastijalajälg väheneks märkimisväärselt, kuid kergesti,” märkis Kosonen.

“Plaste ümber töötada, asendada ja vähendada. Need kolm punkti on heaks lähtepunktiks igapäeva elu, aga plastijätmete tõrjumine loob ka võimalusi ekspordi, tööhõive ja majanduse vaatepunktist,” lisas ta. “Tõenäoliselt tulevad seoses Euroopa Liidu plastistrateegiaga arutelu alla piirangud ühekordselt kasutatavate plastide suhtes või plastimaks. Kasutamise piiramist selgelt kaalutakse,” selgitas Kosonen vajadust uue lähenemise järele.

Euroopa Komisjon võttis jaanuaris vastu esimese kogu Euroopa Liitu hõlmava plastistrateegia, mille kohaselt peaks aastaks 2030 olema kõik ühisturule lastavad plastpakendid ringlussevõetavad ja vähenema ühekordselt kasutatava plasti tarbimine. Täpsemad ettepanekud Euroopa Liidu uuteks eeskirjadeks on kavas teha käesoleval aastal.

Andres Laipea

Itaalias oodatakse juba uusi valimisi



Andres Laiapea
välispoliitikavaatleja

Itaalia parlamendivalimised andsid küll oodatult segase tulemuse, kuid tõid siiski ka üllatusi. Nüüd on seis selline, et paljude arvates on ainsaks lahenduseks uued valimised. Kuigi pole kindel, et need midagi muudaksid.

Parempoolsete erakondade poolt valimisteks loodud koalitsioon kogus 37% häältest, aga erakondade arvestuses võitis populistlik Viie Tähe Liikumine, mida toetas ligi kolmandik valijatest. Valimiseelsed küsitlused näitasid kuni viimase hetkeni, et parempoolsete koalitsiooni tugevaim jõud on Silvio Berlusconi partei *Forza Italia*, kuid valimistel jäi peale hoopis *Lega Nord*, mille juht Matteo Salvini nõuab nüüd endale peaministri kohta.

Sama ametiposti tahab aga ka Luigi Di Maio, kelle taga olev Viie Tähe Liikumine sai üle viie miljoni hääle rohkem kui Salvini partei. 31-aastane Di Maio, kes pääses parlamenti alles eelmiste valimistega viie aasta eest, on kuulutanud ennast ise "antipoliitikuks". Kujutleda teda Itaalia peaministriks on enam-vähem sama raske nagu Eestis Jaak Madisoni, näiteks, siseministrina.

See võrdlus ei olnud siin sugugi ülekohtune. Di Maio erakonna oodatust veelgi suurema valimisedu taga on eelkõige lubadus viia sisse kodanikupalk. Madison hullutab inimesi aga üleskutsetega luua Euroopa Liidus palgaliit, mis kehtestaks kõigis liikmesriikides võrdsed palgad. Reaalsustaju ning arusaamist majanduse toimimisest on mõlema idee taga täpselt ühepalju.

Populismi tähetund

Eestis kiputakse sõna "populism" tajuks sageli automaatselt halvustavana, aga Itaalias, kust see mõiste algset

pärinebki, kuulutavad paljud poliitikud ennast ise uhkusega populistideks. Sellega tahetakse anda mõista, et asutakse rahva, mitte eliidi poole. *Lega Nord*i on Eesti laiatarbemeedias nimetatud "paremäärmuslikuks", kuid täpsem on määratleda ka seda populistliku erakonnana. Tegelikult



Matteo Salvini aastal 2016.

kannab isegi *Lega* ametlik häälekanal ja nime *Il Populista*. Matteo Salvini aga alustas oma poliitilist karjääri kommunistina ega häbene seda tänagi.

"Me oleme seotud klassikaliste vasakpoolsete teemadega – riigi tugevast kohalolekust kuni kergete narkootikumide lubamiseni," selgitas Salvini 20 aastat tagasi seda, mida teevad

kommunistid tema juhtimisel Milano linnavolikogus, kuhu ta valiti juba 1993. aastal, kui oli kõigest 20-aastane. Viimastel aastatel on Salvini oma punaminevikku ise mitmetes debattides nostalgiliselt meenutanud, rõhutatades, et tema jaoks tähendas kommunistiks olemine, et ta on tööliste, mitte pankurite poolel. Ta on tunnistanud, et marssis nooruses ringi Che Guevara pildiga särkis.

Lega Nord on nüüd Itaalia poliitilisel maastikul paremtiiva juhtiv jõud, kuid see loodi Põhja-Itaalia regionalparteide liiduna, mis pidi ühendama regionaliste nende maailmavaatest sõltumata. Ka selle esimene juht Umberto Bossi kuulus nooruses kommunistide ridadesse.

Seda tausta on oluline teada, et mõista selle erakonna olemust. *Lega Nord* ei ole iseenesest parem- ega vasakpoolne, seda juhtiv ideoloogia on regionalism. Paremi- või vasakpoolset retoorikat kasutatakse vahendina, mille abil võita toetajaid oma sügavam eesmärgi poole liikumiseks.

Kes on Matteo Salvini?

Salvini on sildistatud tema kohati ksenofoobsete avalduste tõttu "fašistiks", kuid palju paremini võtavad tema poliitilise platvormi tuuma kokku tema enda sõnad: "Ma olen föderalist, mitte natsionalist."

Ta ei ole uus Benito Mussolini. 2004. aastal valiti Salvini Europarlamenti, ja selle liige on ta tänagi. Ta on liikunud kogu elu mööda poliitilisi

ametikohti, aga esineb valijatele eliitdivastase töökuulutajana, kes asub väikeste inimeste poolel. Ilmselt just tänu sellele õnnestus *Lega Nord*il edestada *Forza Italia*t, mis seadis oma peaministriks praeguse Euroopa Parlamendi presidendi Antonio Tajani.

Mäletatavasti põrusid alles sügisel Saksamaal toimunud valimistel rängalt sotsiaaldemokraadid, kelle esinumber oli Europarlamendi eelmine president Martin Schulz. Sarnaselt neile sai nüüd Itaalias oma ajaloo halvima tulemuse Berlusconi partei, mis panustas Tajanile. Tundub, et see ei ole juhus. Euroopa Liidu ladvik ei ole valijate hulgas lihtsalt kuigi populaarne.

Lega Nord, mida toetas eelmine kord vaid 4,1% valijatest, sai nüüd 17,4% häältest, kuid katse tõusta kogu riiki katvaks jõuks kukkus sisuliselt läbi. Lõuna-Itaalias saadi enamasti 5-6% häältest, mõnes piirkonnas veelgi vähem. Viie Tähe Liikumine esines tugevalt aga kogu riigis.

Salvini, Eesti ja Venemaa

Salvini ei ole Eestis käinud, kuid on kohtunud Eesti suursaadikuga Itaalias. See ei tähenda automaatselt, et ta Eestisse soojalt suhtub.

2014. aastal, kui Eestist saadeti välja Itaalia ajakirjanik-poliitik Giulietto Chiesa, endine eurosaadik, kelle poliitiline karjäär algas samuti kommunistide ridades, tõstatas Salvini selle teema Euroopa Parlamendis.

"Arvestades seda, et teda ei süüdistatud üheski kuriteos, võis vabalt olla, et ta vahistati oma vaadete tõttu, mis on üldiselt Venemaa-meelsed ning vastuolus hoiakuga, mille on võtnud praegune Eesti valitsus, mille suhted Venemaaga on mõneti pingelised," märkis ta toona.

"Kui osutub, et see oli nii, siis tuleb härra Chiesa vahistamises ja kinnipidamises näha kõigile Euroopa Liidu kodanikele tagatud põhiõiguste rikkumist, eriti mõtte- ja väljendusvabaduses ning vabas liikumises," lisas Salvini, soovides samas, et Euroopa Komisjon teema Eestiga üles võtaks.

Kui eelmisel suvel tutvustati Europarlamendis Eesti eesistumise tegevuskava, siis rõhutas ta Rahvaste ja Vabaduste Euroopa fraktsiooni nimel sõnavõtuga esinedes, et tuleks "eemaldada sanktsioonid Venemaa vastu, mis peab olema majanduspartner ja mitte vaenlane ning mis ei hakka ründama midagi ega kedagi".

Mis nüüd edasi saab?

Jumal teab. Mina isiklikult arvan, et Itaalia valijad vääriskid valitsust, mille moodustavad Viie Tähe Liikumine ja *Lega Nord* kahekesi, sest neid toetasid kokku enam kui pooled valimas käinutest. Sellise valitsuse sündi vääriskid ka Salvini ja Di Maio fännid mujal Euroopas, sealhulgas Eestis.

Aga elu ei ole alati õiglane. Alati ei lasta valijatel näha oma valikute tagajärgi.

Rootsi Keskerakond viskas erakonna väärtuste vastu eksinud rahvakohtunikud välja

Rootsi Keskerakonna juhatus otsustas eelmisel nädalal visata erakonnast välja kaks moslemit, kes eksisid Keskerakonna poolt esindatud väärtuste vastu, kui langetasid Solna ringkonna kohtu liikmetena otsuse, mis vilistas Rootsis kehtivatele seadustele ning läks rängalt vastuollu avaliku õiglustundega.

Rootsi ringkonna kohtutes arutavad kriminaalasju üks elukutseline kohtunik ja kolm rahvakohtunikku, kellel

ei pea olema õiguslast eriharidust. Rahvakohtunikud määratakse kohaliku omavalitsuse poolt neljaks aastaks ja üldjuhul on tegemist erakondade liikmetega. Kui asi jääb hääletusel viiki, siis loetakse see lahendatuks süüdistatava kasuks.

Just nii juhtuski Solnas kaasuses, mille puhul üht meest süüdistati oma abikaasa väärkohtlemises – tema vastu jõhkra vägivalda kasutamises. Kuna rahvakohtunikeks määratud keskerakondlased Ebtisam Aldebe ja

Hasan Fransson pidasid naise ütlusi ebausaldusväärseteks, pääses mees vähemalt esialgu karistusest. (Kõrge-astme kohtus mõistetakse ta tõenäoliselt siiski süüdi.)

Kummaline oli aga argumentatsioon, millega rahvakohtunikud oma otsust põhjendasid. Nimelt leidsid Aldebe ja Fransson, et naine võis kogu loo välja mõelda selleks, et saada endale korter, kus ta abikaasaga elas. Nende sõnul näib mees olevat pärit heast perekonnast, aga naine mitte, ja seda tuleks

samuti arvestada. Pealegi ei olevat harvad juhud, kui naised ähvarduste ja vägivalda kohta valetavad.

Kõige tipuks leidsid nimetatud rahvakohtunikud, et naine oleks pidanud pöörduma mitte kõigepealt politsei poole, vaid rääkima probleemidest mehe perekonnaga, sest nii näevad ette selle kultuuriruumi tavad, kuhu mõlemad kuuluvad.

"Kohutav kohtuotsus Solnas. Hirmuäratav argumentatsioon ja väärtused, millele ei ole kohta õigusriigis. Sellis-

tel väärtustel ei ole kohta ka meie erakonnas. Keskerakonna poliitika tugineb kõigi inimeste võrdõiguslikkusele ja võrdväärsusele ning võrdsuse seaduse ees," kommenteeris seda Rootsi Keskerakonna esinaine Annie Lööf.

Kriitikute sõnul tulnuks Aldebe erakonnast juba varem välja visata, sest tema vaated ei olnud mingi saladus.

Andres Laiapea

Otepääl kõlasid rammusad mõtted maaettevõtluse edendamiseks

Otepää kultuurikeskuses 8. märtsil aset leidnud Keskerakonna „101 rahva-kohtumise“ projekti raames toimunud arutelul tehti mitmeid ettepanekuid ettevõtluse – ennekõike põllumajandusliku – edendamiseks. Kõlas ka mõte luua fond, mis soodustaks väikeettevõtluse arendamisest huvitatud Eestimaa inimeste kogemuste omandamist välisriikides.



„Mina olen tegelenud põllumajandusega, mistõttu osalen põllumeeste arutelus. Maaelu tuleviku kohta on veel põhjalikke järeldusi keeruline teha, sest haldusreform on paljugi muutnud,“ ütles Sangaste kandis elav Urmas Mõts, kes on Otepää vallavolikogu maaelukomisjoni liige. Osühingu Otepää Lihatoöstus Edgar eestvedaja Maie Niit märkis, et tuli ennekõike ettevõtlusteemadest rääkida. „Mul on kaasas mitu teemakohast ettepanekut. Kõige olulisem on mõelda ja tegutseda selle nimel, et ettevõtted leiaksid turu,“ lausus ta.

Arutelu avas moderaatorina Otepää vallavolikogu aseesimees Jaanus Raidal, kes naistepäeva silmas pidades kinkis igale daamile lilleõie. Põllumajandusteemat vaagivas laudkonnas said kokku kunagised Lõuna-Eesti kolm tegusat majandijuhti: Valgamaal asunud ja lambakasvatusega silma paistnud Puka sovhoosi direktor Eerik Müts, äädikatootmisega tuntuks saanud Nõuni kolhoosi esimees, hilisem suure talu peremees (praegu jätkab talutootmist poeg Margus) Valdeko Värva ning Maaritsa kolhoosi esimees, praegune Riigikogu liige Toomas Paur, kes ka vestlusringi juhtis. „Meil hakkab tulema üks tuumakas idee. Hetkel on aga veel vara rääkida,“ ütles Paur, kui seltskonna mõttetööd arutelu ajal uudistamas käisin.

Kui Paur vaagitust saali ees kokkuvõtet tegi, selgus, et laudkonnas leiti, et meie väikesel siseturul võiksid mikro- ja väiketootjad saavutada taseme, kus iga Eesti inimene ostaks nende kaupu vähemalt 150 euro eest aastas. „Siis tuleks nende müügitulaks ligi 180–200 miljonit eurot aastas. Selliste ettevõtjate turustatav toodang ei peaks olema mitte ainult traditsioonilised liha- ja piimatooted, vaid ka kvaliteetjuustud, koduleivad, pirukad, praanikud ja teised pagari- ja kondiitritooted, käsitööõlled. Nende kaupade tootmiseks sobiksid 3–5 töötajaga ettevõtted.“ Mõistagi oleks mõtte teostamiseks vaja ennekõike tänaseid tugimehhanisme, aga veelgi rohkem kogemusi ja oskusi. Viimaseid võib saada sarnastest mikroettevõtetest Šveitsis, Prantsusmaal, Itaalias, Taanis ja Saksamaal.

Fond välismaal õppijatele

„Mina asutaks selle tarvis omaette fondi, kust siis makstakse otse allüksuse omanikule kinni eestimaalase välismaal töötamise tasu. Õppija



raha ei näe, aga omab kohustust, et juhul, kui ta Eestisse ei tule ja siin oma kogemust ei rakenda, siis ta peab koolitusraha kinni maksma. Sellise süsteemi alusel on pooled riigid oma maamajandusse mikroettevõtete võrgu rajanud. Asja ei tohiks väga bürokraatlikuks teha, vaid eelkõige anda KOV-dele selle fondi tegemise eelised ja ka jaotamise põhimõtted. Vallad tunnevad oma inimesi ja oskavad neist asjalikud välja valida.”

Pauri arvates oleks võimalik teha ka teistpidi – kutsuda inimesi eelnimetatud maadest Eestisse oma ettevõtteid looma, ja stimuleerima neid selle tegevuse juures. Mõned näited sellisest variandist on juba olemas, kusjuures olles väga positiivsed.

Pingutused ekspordi heaks

Majandusteemade laudkonnas (esiarutleja Otepää vallavalitsuse liige Uuno Lau) tuldi mõttele, et arvestades kohapealset tagasihoidlikku tarbimist, on Eesti ettevõtja jaoks igati vajalik eksport. Paraku on Euroopa turg selline, et sealt tuuakse meile rohkem sisse, kui ise välja veame. Väga vajalik on ka välissaatkondade tegevus nn kolmandates riikides kaubanduskontaktide loomisel Eesti ettevõtete huvides ja turgude otsimisel. Selle tööga peaksid tegelema majandusdiplomaadid.

Kõneaineks olid ka töajookisumused. „Tarvis on tingimusi, mis meelitavad inimesi, eriti noori, maale ja motiveerivad siia endale kodusid ehita-



ma või soodsa hinnaga kortereid ostma. Eriti vajaks elamuehitamise programm laiendamist Lõuna-Eestis,“ ütles Lau.

Teenekas ettevõtja Maie Niit tõstas valuküsimuse, et sageli küsivad ametkonnad ettevõtelt kõiksuguseid fakte ja andmeid. Tarvidust neid koguda ei vaidlustatud, küll aga tõdesid koosolijad, et süsteem võiks töötada tsentraliseeritult, s.t soovijad saagu andmed kätte ühest allikast. Praegu on ka nii, et kontrollide käigud maksab

kinni ettevõtja. Kui tegemist riigiasutuse-poolse kontrollimisega (näiteks tuletõrjekontroll) peaks vastavad kulud kandma riik.

Riigikogu liikme Oudekki Loone juhtimisel nõu pidanud laudkonnast koorus ettepanek, et Eestis on vaja seadust, mis reguleeriks õigust streikimisele, kui ettevõtte töötajad on seda vajalikuks pidanud.

Jaan Lukas

Mõttevahetus kevadpealinnas: on tarvis teada, mis Eestimaal toimub

Kevad tuleb teisiti... Seda motiivi on oma väljaütlemistes kasutanud poeedid-poliitikud ehk ka teiste elualade esindajad. Et Keskerakonnale tuleks senistest veelgi parem, 2019. aasta kevad, Riigikogu uue koosseisu valimistel kuulatakse inimeste mõtteid erinevates Eestimaa paikades. Möödunud nädala teisipäeval, 6. märtsil toimus projekti „101 rahvakohtumist“ raames selline arutelu kevadpealinna Türi kultuurikeskuses.



Eakas türilane Vladimir Kalugin põhjendas enda tulekut mõttevahetusele sooviga kuulda ja kaasa mõelda: „On hea meel, et sotsiaalpoliitika-laudkonnas on sedavõrd palju inimesi.“ Oma nime enda teada jätta soovinud naine Kirna külast teatas, et saabus kohale, sest talle läheb korda, mis Eestimaal toimub.

Riigikogu Keskerakonna fraktsiooni esimehest moderaator Kersti Sarapuu märkis üritust avades, et Türi on kokku tulnud vahva kooslus, mis võimaldab läbi diskussioonide teada saada, mida ikka peaks tulevikus paremini tegema. „Kohe-kohe on tulemas ka riigihalduse minister Jaak Aab, kellega koos täna Järvamaa ettevõtteid külastasime ja ka omavalitsustega kohtusime. Käisime ka Järvamaa haiglas,“ märkis ta. Sarapuu tundis heameelt „Järva Teataja“ ja teiste meediaväljaannete ajakirjanike kohaloleku üle. Veel märkis ta rõõmsameelselt: mõttetalgutele on tulnud ka viljandlasest Keskerakonna asutajaliige Helmut Hallemaa.

Laenupoliitika paindlikumaks

Sarapuu ise juhtis laudkonda, kus vaeti ettevõtluse temaatikat. „Leidsime, et lepingusse, mille põhjal ettevõtjale maad antakse, peaks sisse kirjutama tingimused, mille alusel maad antak-

se, ning loomulikult ka investeerimiskohustused ja töötajate arv. Protsess ise peaks aga lihtsamaks muutuma. Praegu on see väga keeruline,“ selgitas ta. Pakkusime välja ka variandi, kus Kredex ja MES (Maaelu Edendamise Sihtasutus) tuleksid ettevõtetesse osanikeks; hiljem on ettevõtjatel võimalus osakud välja osta. See on selline pikaajaline laen.“

„Jõudsime seisukohale, et riigis võib olla tugev majandus, kuid samal ajal peab olema ka jõuline sotsiaalne pool. Pidasime vestlusringis oluliseks, et pension peaks olema ikka nii suur, et kataks ära hooldekodukoha kuld, kui eakal on soov hooldekodusse minna või seda tingib vajadus. Väga õigesti ütles Riigikogu istungil ettekandega esinenud Tartu Ülikooli Kliinikumi arst, et inimene peab olema rahaliselt iseseisev ja tundma ennast isiksusena. Me peame järgmisel aastal pensionide suurendamise ära tegema, sest muidu pole võimalik edasi minna,“ rääkis sotsiaaltemade laudkonnast ülevaadet andnud Riigikogu liige Marika Tuus-Laul.

Paljugi algab rohujuuretasandist

Rahvakohtumisel Türis vaatljana osalenud Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna Järvamaa talituse juht Aivo Toomistu

ütles usutluses Kesknädalale, et ta sooviks riigi teenuseid võimalikult inimese lähedale. „Minu ülesanne ametnikuna on korjata kokku probleemid ja viia need riigi tasandile ning tutvustada järvamaalastele ka ministeeriumi seisukohti. Mida rohkem rohujuure-tasandil asju ajada, seda rohkem inimesed tunnetavad: see ongi minu riik.“

Toomistu sõnul on üheks suuremaks mureks tänasel Järvamaal vajakajäämised bussiliikluses. „Asume Eestimaal keskel. Meist jääb Tallinna, Tartusse, Pärnusse jne ligi sada kilomeetrit. Nii peaks olema nendesse paikadesse lihtne sõita. See tegelikult nii pole. Tartusse ja Tallinnasse väljub Paidest vaid paar bussi päevas.“

Järvamaa arengu huvides on, et siin oleks atraktiivne ja hubane elada ning jätkuks oskustöölisi ja võimekaid spetsialiste. Unistan ka nn noortekommuunist, mis võiks valmida riigi ja omavalitsuse koostöös. Selle asukatele võiks võimaldada, võrreldes Tallinnaga, soodsat hinna eest endale maja soetada.“

Jaan Lukas

Türi rahvakohtumise ettepanekud

6. märtsil tehti Türi ürituste sarjas „101 rahvakohtumist“ alljärgnevad ettepanekud:

Haridus

Kodutööde hulka tuleb vähendada. Õpilastele mitte panna hindu, vaid anda hinnang. Valikainetes võtab see pinged maha, kui pole hindu. Keskkoolis, sh rakenduslikus ametikoolis peab olema kohustuslik. Keskkoolis olgu rohkem valikaineid. Huvihariduses on vähe uusi juhendajaid. Järjepidevalt tuleb tegelda õpetajate ettevalmistuse ja palgaküsimustega. Maapiirkondades tuleks omavalitsuste poolt anda õpetajatele elamispind. Iga suur vald peab ise otsustama haridusküsimusi, sh omavalitsuslike koolide puhul. Tasuta kõrghariduses tuua sisse riigi tellimused ehk kõrgkoolilõpetajal tuleb töötada valitud erialal vähemalt kaks aastat.

Ettevõtlus

Riigile kuuluv ettevõtlusmaa anda ettevõtjatele soodustatud tingimustel ning siduda investeeringutega. Maapiirkondade ettevõtjatel on raske laenu saada, sest neil pole tagatisi. Ettevõtetele tagada vajaduspõhine koolitus. Riigi toetused inimestele on liiga suured ning nad ei taha enam tööle minna. 500-eurone maksuvaba tulu oli õige otsus. Haigekassa toetust tuleb hakata maksma 1. haiguspäevast. Alustavatele ettevõtetele anda maamaksusoodustust. Uurida ja kaevandada maavarsid ning saadud tuludest luua rahvafond nagu Norras. Ei pooldata kinnisvaramaksu kehtestamist. Koolides õpetatagu ettevõtlust ning õppekavas olgu ettevõtlusele vajalikud ained.

Regionaalpoliitika

Via raskeveokite liiklus linnast välja, ehitades ringtee Pärnu, Viljandi, Tallinna ja Paide suunale. Kiirendada suurte magistraalide, nagu Tallinn–Tartu väljaehitamist. Kohalikud teed mustkatte alla. Vajalik on tasuta maakondlik bussitransport ning tihendada tuleb maakonnasisest bussiliinivõrku. Välja töötada riiklik logistikasüsteem raudtee-, bussi- ja praamiliiklusele. Kasutada majandusteadlaste abi maapiirkondades töökohtade loomiseks riigi toel. Paljud Soomes töötavad noored tuleksid koju tagasi, kui nad leiaks Eestis tööd.

Sotsiaalpoliitika

Pension peaks jääma maksuvabaks, sest muidu pole pensionitõusust kasu. Omas-teenustus pole praegu isegi rahuldaval tasemel. Väga vajalik on tasuta ühistransport ning juurde tuleb luua mõned täiendavad bussiliinid.



Tallinna
Televisioon

Telekava

19. märtsist - 25. märtsini

Nüüd leiad oma lemmikvaldkonna lihtsalt:

Uudised

Tervis

Lastele

Draama

19. märts ESMASPÄEV	20. märts TEISPÄEV	21. märts KOLMAPÄEV	22. märts NELJAPÄEV	23. märts REEDE	24. märts LAUPÄEV	25. märts PÜHAPÄEV
07:00 TeTeVeke: Aleksi Turovski lood (2011)*	07:00 TeTeVeke lastele*	07:00 TeTeVeke lastele*	07:00 TeTeVeke lastele*	07:00 TeTeVeke lastele*	07:00 TeTeVeke lastele*	07:00 TeTeVeke lastele*
07:30 Nädal +*	07:30 TÄNA. Uudised*	07:30 TÄNA. Uudised*	07:30 TÄNA. Uudised*	07:30 TÄNA. Uudised*	07:30 TÄNA. Uudised*	07:30 TÄNA. Uudised*
08:30 Kultuurimeeter*	08:00 Täna maailmas*	08:00 Täna maailmas*	08:00 Täna maailmas*	08:00 Täna maailmas*	08:00 Täna maailmas*	07:50 Meremess 2018*
09:00 Heeroldi jutud*	08:15 Tallinna liikuspilt*	08:15 Innovaatiline linn*	08:15 Meedia keskpunkt*	08:15 Visiitkaart*	08:15 Kultuurimeeter*	08:20 Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev*
09:30 Majad ajas*	08:45 TÄNA. Uudised (subtiitritega)*	08:45 TÄNA. Uudised (subtiitritega)*	08:45 TÄNA. Uudised (subtiitritega)*	08:45 TÄNA. Uudised (subtiitritega)*	08:45 TÄNA. Uudised (subtiitritega)*	08:55 TÄNA. Uudised (subtiitritega)*
10:00 Nädal +*	09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 102/140*	09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 108/140*	09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 109/140*	09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 110/140*	09:00 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 111/140*	09:00 Tallinna liikuspilt*
11:00 Moisekatsi elohelü*	09:55 Terve tervis*	09:55 Kas tohib? (2015)*	09:55 LV Pressikonverents*	09:55 Rahvaadvokaat*	10:00 Hästi, Eesti*	09:25 Hannes Võrno 33 minutit*
11:30 Innovaatiline linn*	10:25 Spordisõbrad	10:25 Hannes Võrno 33 minutit*	10:25 Hästi, Eesti*	10:40 Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev*	10:30 Terve tervis*	10:00 Moisekatsi elohelü 2017*
11:55 Inimese mõõde*	11:10 Meelelahutajad*	11:00 Otse kümnesse*	10:55 Dokumentaalfilm. Puhas energia - tühi lubadus (Saksamaa, 2013)*	11:15 Ela hästi!*	11:30 Rahvaadvokaat*	10:30 Dokumentaalfilm. Kurjuse kujunemine (2015) 9/10*
12:40 Hästi, Eesti*	11:45 Dokumentaalfilm. Lõikuspüha (2015)	12:00 OTSE: LV Pressikonverents	11:50 Inimese mõõde*	11:45 Taevariik UFOdega (2016)*	12:15 Maatriks*	11:20 Itaalia miniseriaal. Piir 1/2*
13:10 Info TV	12:20 Moisekatsi elohelü*	12:30 Poolkuu	12:35 Illusioonide meister (USA, Tšehhi, 2006)*	12:15 EV 100. Ajapilkaja*	12:55 Hannes Võrno 33 minutit*	13:00 Majad ajas*
15:45 Taevariik UFOdega (2016)	12:50 Info TV	13:15 Info TV	14:20 Info TV	13:00 Info TV	13:30 Heategevuskontsert. Kuula palun! 2/2	13:25 Spordisõbrad*
16:15 Maatriks. Uunenäod	15:45 Visiitkaart*	15:10 Hannes Võrno 33 minutit*	16:00 Vintskapist soklini (2012)	16:15 Rahvaadvokaat*	14:30 Hullumeelsus (Eesti, 1968)*	14:10 Otse kümnesse*
17:00 Rändur. Stockholm*	16:15 Spordisõbrad*	15:45 Otse kümnesse*	16:30 Muuseumiroti arhiivist. Mikkel muuseum (2016)	17:00 Visiitkaart*	15:55 Muuseumiroti arhiivist. Mikkel muuseum (2016)*	15:10 Poolkuu Igor Gräziniga*
17:30 TeTeVeke lastele	17:00 Terve tervis*	16:45 Poolkuu	17:00 Meedia keskpunkt*	17:30 TeTeVeke lastele	16:25 Visiitkaart*	16:00 Terve tervis*
18:00 TÄNA. Uudised	17:30 TeTeVeke lastele	17:30 TeTeVeke lastele	17:30 TeTeVeke lastele	18:00 TÄNA. Uudised	16:55 Meelelahutajad*	16:30 Maatriks*
18:10 Ela Hästi!*	18:00 TÄNA. Uudised	18:00 TÄNA. Uudised	18:00 TÄNA. Uudised	18:10 Majad ajas*	17:30 TeTeVeke lastele	17:10 TeTeVeke: Aleksi Turovski lood (2011)
18:35 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 107/140	18:10 Tallinna liikuspilt*	18:10 LV Pressikonverents*	18:10 Innovaatiline linn*	18:35 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 109/140	18:00 TÄNA. Uudised	17:40 Kultuurimeeter*
19:30 Terve tervis	18:35 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 108/140	18:35 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 109/140	18:35 Draamaseriaal. Saatuslikud valed 110/140	19:30 Kultuurimeeter	18:05 Ela hästi!*	18:10 Meremess 2018*
20:00 TÄNA. Uudised	19:30 Innovaatiline linn	19:30 Meedia keskpunkt	19:30 Ela hästi!	20:00 TÄNA. Uudised	18:30 Meremess 2018	18:40 Innovaatiline linn*
20:30 Täna maailmas	20:00 TÄNA. Uudised	20:00 TÄNA. Uudised	20:00 TÄNA. Uudised	20:30 Täna maailmas	19:00 Imeline Iisrael	19:05 Pimeduses 1/4 (BBC, 2016)*
20:45 Tallinna liikuspilt	20:30 Täna maailmas	20:30 TÄNA. Uudised	20:30 Täna maailmas	20:45 Meelelahutajad	19:30 Moisekatsi elohelü 2017	20:00 Nädal +
21:15 Spordisõbrad	20:45 Poolkuu	20:30 Täna maailmas	20:45 Hästi, Eesti!	21:20 Maatriks	20:00 TÄNA. Uudised	21:00 Imeline Iisrael*
22:00 TÄNA. Uudised (subtiitritega)	21:30 Hannes Võrno 33 minutit	20:45 Hästi, Eesti!	21:15 Dokumentaalfilm. Puhas energia - tühi lubadus (Saksamaa, 2013)	22:00 TÄNA. Uudised (subtiitritega)	20:20 Dokumentaalfilm. Kurjuse kujunemine (2015) 9/10	21:30 Pillimeeste klubi
22:10 Võitleja (USA 2011)	22:05 Otse kümnesse (subtiitritega)	21:15 Dokumentaalfilm. Puhas energia - tühi lubadus (Saksamaa, 2013)	22:00 Tervisevõti. Dr Viktor Vassiljev	22:10 Hullumeelsus (Eesti, 1968)	21:10 Pimeduses 1/4 (BBC, 2016)	22:30 Minu mustikakarva ööd (Hongkong, Hiina, Prantsusmaa, 2007)
00:25 TÄNA. Uudised*	23:05 TÄNA. Uudised (subtiitritega)	22:10 TÄNA. Uudised (subtiitritega)	22:35 TÄNA. Uudised (subtiitritega)	00:00 TÄNA. Uudised*	22:05 TÄNA. Uudised (subtiitritega)	00:05 Nädal +*
00:55 Täna maailmas*	23:15 Kas tohib? (2015)	22:20 Illusioonide meister (USA, Tšehhi, 2006)	22:45 Otse kümnesse*	00:30 Täna maailmas*	22:10 Itaalia miniseriaal. Piir 1/2	01:05 Pillimeeste klubi*
01:10 Info TV	23:45 TÄNA. Uudised*	00:05 Meedia keskpunkt*	23:45 Tallinna liikuspilt*	01:20 Info TV	23:50 Hästi, Eesti!*	02:05 Info TV
	00:15 Täna maailmas*	00:40 TÄNA. Uudised*	00:10 Täna maailmas*		00:20 Moisekatsi elohelü 2017*	
	00:30 Poolkuu	01:10 Täna maailmas*	00:40 Täna maailmas*		00:50 TÄNA. Uudised*	
	01:15 Info TV	01:25 Info TV	00:55 Info TV		01:10 Info TV	

Agne Nelk tegi filmisarja Kultuurikatla põnevast ajaloost

Režissöör Agne Nelk käe all valmis kolmeosaline filmisari Kultuurikatla hoone põnevast ajaloost. 7-9 minuti pikkuste dokumentaalfilmide sisu on jaotatud loogiliselt maja ajaloolise otstarbe järgi. Lugusid jutustatakse vaatlevas filmistiilis. Kroonikafotode ja ajalehtede montaaži täiendavad fotopildile sulatatud kaunid informatiivsed vahetiitrid. Võimalikult neutraalne hääle vahendab sisulist informatsiooni. Kunstiliste võtete kooslusega luuakse uuendusliku stiiliga absoluutse tõe dokumentaalfilmide sari.

Tõnu Virve
filminduseksper

Esimene lugu ELEKTER jutustab 1912. aastal ehitatud elektrijaamast. Jaam sai nimeks Tallinna Linna Elektri Keskaam ja juhatajaks valiti Evald Maltenek. Esimene elektritarbija ühendati võrku 24. märtsil 1913. Kui 24. veebruaril 1918 Vene sõjaväe lahkimisel toimus elektrijaama juures suur kokkupõrge, siis tulevahetuses langes omakaitsevõela Johann Muischnek.

Jaama uueks direktoriks saanud Aleksander Markson jäi sellele ametikohale 1941. aastani. Tänase Kultuurikatla paekiviseintega hoone oli elektrija-

ma katlamaja, mis valmis 1934. aastal. Esimene 15 elektrikööliga maja ehitati Tallinnas 1936. aastal. Moodi tulid elektrilokid! Sõjaloode tõttu jäi ellu viimata viie aasta arengukava, mis oli planeeritud kuni 1951. aastani.

Järgmist Kultuurikatla maja ajaloo-etappi iseloomustab film SOOJUS. Lahkuv punavalitsus hävitas osaliselt katlamaja. Tallinn jäi elektrita. Saksa okupatsiooni ajal hakati elektrijaama uuesti üles ehitama. Aga kui taganevad sakslased 1944. aastal tulistasid jaama merelt, said vigastada katlamaja hoone, kolm uumat katelt ja metallkorsten.

1945. aastal sai jaama nimeks Tallin-

na Energiarajoon. Kolm aastat hiljem valmis Baltimaade kõrgeim (102,5 m) tellistest korsten. Viiekümneendate alguses hakati rakendama hüdraulilist tuhaarastust ja lõppes tuha transport mereranda. Praegune Linnahall ongi ehitatud sellele tuhaväljale. Elektri- jaama kasutegur hakkas aga ajapikku ajale jalgu jääma ning seetõttu plaaniti jaam muuta soojust andvaks ettevõtteks.

1957. muutus maja Tallinna Soojus- ja Elektri jaamaks. Põlevkivi kasutamine jaamas lõppes 1965. aastal. Elektrienergia tootmine lõpetati 1979. aastal, mil oli käiku minemas Iru Elektri- jaam. Kunagisest elektritootjast oli nüüd saanud soojust tootev ettevõtte ja 1982. aastal sai nimeks Tallinna Soojusvõrk.

Absoluutse tõe kolmas dokumentaalfilm KULTUUR on lugu Kultuurikatla sünniloost. Jutustaja hääle toob detailitõppusega ja tõe huvides neutraalse esitusega hulgaliselt fakte, arve ja isiksusi. Pärast Eesti iseseisvuse taastamist sai hoone taas Tallinna linnavalitsuse omandiks ja jäi Tallin-

na Soojuse kasutuses reservina aastateks seisma.

Veronika Valk pani oma magistritöös kirja esimesed ideed sellest, et vanase elektrijaama võiks luua kultuurikeskuse. 2000. aastal võitsid Tallinna mereäärse ala planeerimise arhitektuurikonkursi Veronika Valk ja Villem Tomiste. 2006. aastal asutati MTÜ Kultuurikatel, mille juhatuses on tänapäevani Veronika Valk, Peeter-Eerik Ots, Maria Hansar ja Andres Lõo. Aasta hiljem võeti korsten, estakaad, gaasimahuti ja katlahoone muinsuskaitse alla, sellest ajast on käinud nimetatud hoonete asjaajamine linna Kultuuriameti kaudu. Kultuuripealinnas 2011 projekti raames eraldas linnavalitsus Kultuurikatla väljaehitamiseks 30 miljonit krooni. Arhitektuurikonkursi võitsid Kavakava arhitektid Siiri Vallner ja Indrek Peil.

Aastal 2011 võttis sihtasutus Tallinna Kultuurikatel kompleksi haldamise üle ja allustas renoveerimistööid. Tänu SA Tallinna Kultuurikatel juhatusel liikme ametisse astunud Väino Sar- neti aastasele aktiivsele tegevusele

sai Kultuurikatel täies ulatuses tegevust alustada. 2015. asus sihtasutus juhtima Liina Oja. Kultuurikatlast sai Tallinna südalinnas mereäärses piirkonnas asuv populaarne loome- ja kultuurikeskus.

Ligitõmbavuse suurendamiseks paigaldati korstnasse Euroopa kõrgeim Foucault' pendel, mis jääb avalikkusele tasuta avatuks. Huvitava linnaruumi moodustab ka Kultuurikatla ümbrus - Kultuurikatla Aed, Eesti Kaas- aegse Kunsti Muuseum, Energia Avastuskeskus ja kultuurimälestis Linna- hall.

Filmide režissöör ja jutustaja teksti koostaja Agne Nelk on sündinud 8. juulil 1978, saanud keskhariduse Rakvere Gümnaasiumis. Õppinud Tallinna Pedagoogikakooli kultuuriteaduskonnas telerežiid, seejärel sama õppeasutuse magistriprogrammi filmikunsti. Täiendanud end paljudel keelekursustel, TV- ja filmiproductsentide majanduslasel täienduskursusel. Töötanud mitmetes firmades loovjuhina, produtsendina, režissöörina.

Emakeelepäev, 14. märts - tähtpäevana kahekümnendat korda

Virumaa Sonda kooli eesti keele õpetaja Meinhard Laksi (1922–2008) algatusel 11.02.1999 Riigikogu kinnitas 14. märtsi – luuletaja Kristjan Jaak Petersoni (1801–1822) sünniaastapäeva riiklikuks tähtpäevaks – emakeelepäevaks.

Omaalgatuslikult oli seda tähistatud üleriigilisena aastast 1996. K. J. Peterson oskas 17 keelt ja sai kuulsaks eesti keeles esmakirjutajana tolleaegses saksakeelses kirjakeskkonnas. Tema luuletusest "Kuu" on tuntud read:

kas siis selle maa keel

laulu tuules ei või

taevani tõustes üles

igavikku omale otsida?

Võib... Aga ei pea ega ka saa, kui meie, eesti keele oskajad, selle keele eest ei hoolitse!

1999. aastast tähistatakse emakeelepäeva riikliku tähtpäevana ja järjest rohkem tundub mulle, et seda tehakse mitte niivõrd Kristjan Jaagu mälestuspäevana kui just eesti keele elujõu päevana, ilusa eesti keele kõnes ja kirjas tunnustamise päevana.

Eesti kirjakeele seletussõnaraamatust loeme: "Emakeel – esimese keelena kõige varasemas lapsepõlves vanemalt või kasvatajalt omandatud keel, mida inimene harilikult kõige paremini oskab." Emakeel ja eesti keel on paljudele meist sünonüümid, aga mitte kõigile. Mulle tundub, et selle päeva tähistamisel

on rõhk tegelikult asetatud mitte niivõrd emakeelele, vaid eesti keele igakülgsel ja õigele kasutamisele kõigi selle keele oskajate poolt, millele viitab ka keelepäeva raadioetteütuse kirjutajate jaotamine emakeelseteks ja võõrkeelseteks.

Keelesaates 8.03.2018 rääkis ka Eesti Keele Instituudi direktor Tõnu Tender, et praegune nimetus tekitab segadust; teised rahvad pole aru saanud, et see on ilusa eesti keele päev. Ta arvas, et mõnes asjas võiks seaduseandja siiski täpsem olla. Jäin mõttesse: kas sellisel seisukohal olev sellise asutuse juht ei peaks omal initsiatiivil seaduseandjale parandusettepaneku tegema? Nagu vanasõna ütleb: kus viga näed laita, seal tule ja aita! Meie seaduste õiguselguse puudulikkusele on ka õiguskantslerid tähelepanu juhtinud. Tegijal juhtub ikka ja vigade parandamine peaks olema tegija au-, mitte häbiasi. Sisu ja nimetus peavad ju kooskõlas olema!

Tänapäeva piirideta maailmas oleks küll õigem seda päeva nimetada ikka tema sisu järgi eesti keele päevaks, mil arutatakse selle keele saavutusi ja probleeme, kirjutatakse raadio ees eesti õigekeele etteütlust. Sel päeval on paslik järele mõelda ka selle üle, kuidas iga eesti keele oskaja saab kaasa aidata siin eesti keelt võõrkeelena rääkijate oskuste arendamisele. Meie ise ei tohiks ära unustada, et Eestis

olgu rahvastevahelise suhtlemise keeleks eelkõige eesti keel.

Naljakas oli hiljuti ühe kaupluse kassas kogeda, kui üks itaallast või araablast meenutav mees tahtis maksta korvitaie võrtsikate toiduainete eest. Kassiir küsis tema käest vist peenraha, aga mees ei pannud tähele ja vastas püüdlilikult, aga tugeva aktsendiga "Vabandage, kuidas...?" Selle peale kasutas kassiir vene keelt ja mees lautas käsi: "Vabandage, ma ei saa aru..." Mees sai peotäie metallraha ja pakkis oma ostud. Kassiir, olles järgmise ostja arve kokku löönud, mõtles kuuldavalt: "Imelik, inimene ei oska ühtegi keelt..."

Kahju, et igasuguseid muutusi ühiskonnas ja keeles on liiga järelemõtlematult hakatud ikka arenguks nimetama. Miks jõuavad võõrad sõnad (*list, level* jne.), toortõlked ("teemad laual") ja isefi fraasid ("tselluloositehas in my backyard") inglise keelest takistuseta trükipilti? *Ladna, horošoo, davai* käibisid küll ainult kõnekeeles!

Andkem ka raadio muusikavalikus rohkem ruumi ikka mitmele keelele, ka eesti keelele! Ja mitte ainult neljal päeval aastas (24.02, 14.03, 23.06, 20.08).

Ilusat eesti keelt kõnes ja kirjas!

Jaak Vihmand, insener Tallinnast

Iga põlvkond kirjutab oma ajalugu

Eesti Vabariigi sünnipäeval, 24. veebruaril toimus Märjamaa rahvamajas XIV kodulookonverents.

Päev algas palvusega kirikus ja pärgade asetamisega kirikuvärava monumendi juurde. Tavaliselt on tähtsündmuste pärjad olnud Märjamaa vallalt ja Kaitseliidult, nüüd lisandusid need Rāpina aianduskoolis õppivatele naistele. Aianduskool kutsus floriste 100 pärga valmistama, millest kaks olid märjamaalaste Jane Roosioja ja Kristina Susi valmistatud.

Kena ja päikeseline talveilm kutsus kinosali kodulookonverentsile „Meie maa ja inimesed“. Avasõnas vallavanem Villu Karu märkis: nüüd on aastapäevadega jõutud kolmekohaliste arvudeni.

Sooe sõpradel oli meeldiv uudis teatada; Olümpiamängudel oli tulnud suusamaratoni võitjaks Ivo Niiskanen, kelle määrdemeistriks eestlane Are Mets. Võidud sünnivad eelkõige

koostöös, nagu seda on märgata ka naaberriigi omavahelises arengus.

Sillaotsa muuseumi juhataja Kalju Idvand tutvustas Velise jõest leitud aaret. Teisena sai sõna ajaloolane Mati Mandel, kes andis ülevaate Maidla kivikalmest. Aastatepikkune uurimistöö on talletatud „Maidla muinaskalme saladuste“ raamatusse.

Seejärel sai teistkordselt sõna Idvand, et rääkida Vana-Vigala mõisa vanimatest kunstiaarestest. Neid oli tal suvel võimalik tutvustada Ameerika naisturistele, kes leidsid, et need kunstiväärtused vajaksid suuremat tähelepanu ja reklaami. Sillaotsa muuseumi pedagoog Liivi Miil andis ülevaate Velise valla sündmustest enne Eesti Vabariigi väljakuulutamist. Ajaloo teadvustamise juures märkis Miil revolutsioonäär Mihkel Aitsami monumendi kõrvaldamist, sest puudus Vigala vallavalitsuse seisukoht mälestusmärgi edaspidises saatuses.

Kirjanik Arvo Valtoni kaksikvend Ahto Valli-

kivi jagas mälestusi lapsepõlvest Märjamaal, küüditamisest ja elust Siberis. Läbielatu oli väga emotsionaalne, täis traagikat ja lootust paremaks tulevikuks. Koduloolane Tõnu Mesila esitas sisuka slaidikava piirkonna vaatamisväärsustest minevikust nüüdisajani. Eesti Mälu Instituudi teaduril Martin Andreleril polnud võimalik kohal olla, tema ettekannet lähiajaloo jälgisime videost. Juttu oli valikulisest mäletamisest ja unustamisest. Samas on selge, et mälestusi peab koguma ja talletama tuleviku tarvis.

Lõpetaksin äsjasel Enn Tarveli 400-leheküljelise, jääajast kuni taastunud Eesti Vabariigini ulatava ajalooaamatu „Eesti rahva lugu“ (kirjastus Varrak, 2018) tutvustamisel öelduga: „Eesti rahvas on sellises eas, et talle on vaja tött rääkida. Isegi kurba ja valusat tött.“

Leidkem endas tuleviku võti, suutkem eristada töde vales!

Jaan Viska

Ka väikeste tegudega liigume valimiste võidu poole

Kuidas võita valimisi? See on keskne küsimus, mille ümber mõlgutab mõtteid iga erakond. Keskerakonna Pirita piirkonna aktiivse liikmena panen kirja mõned mõtted, mis nõuavad vähe ressursi, kuid on igati meeldejäävad.

Pirita piirkonna aktiivsed liikmed jagasid veebruarikuus EV100 raames linnaosa elanikele kohvi ja naistepäeval roosiõisi, ka järgnevateks kuudeks on plaanitud mitu aktsiooni. Me oleme pidevalt pildis tehes suurte asjade kõrval ka väikeste tegude, mis on silmapaistvamad kui tavaline väliskampaania, mille poole pöörduvad sügisel kõik erakonnad. Minu arvates just siin peitubki valijate võitmise ja hoidmise võti – vaja on elanikele silma jääda ja eristuda!

Piirkonnad peaksid rohkem korraldama elanike kaasavaid üritusi ja mängu, jagama nädalavahetusei mänguväljakutel lastele õhupalle või lihtsalt tegema kohalikele suu magusaks šokolaadiampsu. Nende kõigi



tegevuste käigus tuleb valijatega ka vahetult suhelda. Positiivsed ja soojad emotsioonid on need, mida peame tekitama ja millega võidame valijate südame! Loota pelgalt reklaam-

tahvlitele on naiivne, sest neil juhtudel puudub inimestel meiega isiklik kokkupuude. Ilma selleta pole mõtet loota häid tulemusi.

Muidugi võib tekkida küsimus: kust leida motivatsiooni ja tahet? Siinkohal saan taas näiteks tuua Pirita piirkonna. Nimelt möödunud nädalal toimus motivatsiooni hoidmiseks meeskonnaüritus koostöös Pirita ja Viimsi klubiga. Iga piirkond peab oma liikmeid väärtustama ja hoidma, sest ilma nendeta pole võimalik teha edukat kampaaniat.

Minu ettepanek on, et iga keskerakondlane küsiks endalt: mida mina saan teha, et järgmisel aastal võidaksime valimised? Ja pärast sellele vastamist on aeg teha mõte teoks!

Tõnis Liinat,
Pirita Linnaosa Valitsuse
arendusnõunik

Iga mõte loeb!

Pane mõtted kirja ja saada:
10130 Tallinn, Toom-Rüütli 3/5
või kesknadal@kesknadal.ee

Emakeelepäeva puhul

Kristjan Jaak Petersoni sünnikuupäeval, 14. märtsil 1996. aastal sai alguse meie emakeelepäeva tähistamine, mis sai riiklikuks tähtpäevaks 1999. aastal.

See päev on ka meie uue Eesti Vabariigi esimese presidendi Lennart Meri surmapäev ja tema abikaasa, Raplamaalt pärit Helle Meri (Pihlak) sünnipäev. Ja kui palju inimesi sel päeval või kuupäeval on sündinud. Ainult, et aastad ja sajandid ja inimesed ei ole päris samad.

On riiklik lipupäev. Me mõtleme, me meenutame... Olen suure sõja järgne keskkoolilõpetaja. Minu eesti keele õpetaja oli oma kolleegide ja õpilaste poolt austatud, nüüd jubaaastaid Lõuna-Eestis, omakodukandi surnuaial puhkav Märjamaa Keskkooli direktor ja emakeelepäeva Leonhard Vaide. Seda, kuidas ta õpetas, millesse ta ise uskus ja mida jumaldas, oskas meile nii lihtsalt ja ehedalt "läbi lilled" edasi anda, ei unusta mitte ialgi. Mis sellest, et lõpukirjandid neil aastatel kirjutasime kõik kas Gorkist või Šolohhovist. Aeg oli selline.

Mulle teada olevalt ei ole mitte kellelgi õpetaja Vaide klassist jäänud kirjandi pärast kõrgkooliüksed sulatuks. Polnud tähtis idee, vaid sõnaseadmine. Õpetaja Vaidet riivas alati vale ja lohakas sõnakasutus.

Ta oli meie emakeele kujundaja-koolitaja Märjamaal. Tänuks saadeti ta oma kooli aulast puhkama kolleegide, õpilaste, kokkutulnud rohkearvuliste vilistlaste poolt Gustav Suutsu „Kerkokella“ aegumatu värsside saatel.

Muusika ja luule on ajatud, kui vaid oskad ja tahad kuulata, lugeda, mõtiskleda. See on renessanss, mis kestab läbi aegade.

Lugege, head sõbrad, Juhan Liivi värse aastast 1888 ja kõik saab selgemaks:

Lumi sulamas...

*Lumi sulamas maapinnalt,
jõed voolavad,
soojad vihmad pilverinnalt
imetavad maad.
Eluvaim käib läbi loomu,
taimi ehib ta,
kesse võttis pika piina,
hakkas õitsema.
Isamaa, on sul ju tulnud vaimukevade?
Oled aja hüüdu kuulnud,
ärgand elule?
Kas ju ärkad, oled ärgand,
või ehk uinud veel?
Kas ju märkad, oled märgand,
või ju värsind teel?
Kas, oh kallis, elu-idu
põues peidad ka?
Või on juba mööda pidu,
Uuest' närtsind sa?
„Ära valust asja küsi,
õnned-läinud nad!
Igatsejal luules üksi
veel kord koidavad.“*

Head emakeelepäeva!

Lembe Hendla Raplamaalt

Nädala juubilar

Novella Hanson 65

Elmisel aastal sai telesaate „Väikesed hiiglased“ staariks lasteaegaline Tõrva poiss Oliver. Tema ja mitmete teiste poiste-tüdrukute juhendajaks Tõrva laste ja noorte laulustuudios on Novella Hanson, kes 1970.–1980. aastatel kuulus Eesti levilauljate paremikku. Võimalik, et kõik noorema põlvkonna inimesed Novellat lauljana ei mäleta ega tea. Ansamblid „Fix“ ja „Laine“, millesse ta on kuulunud, peaksid aga olema tuttavad igale Eesti popkultuuri tundjale.

„Fixi“ liige ja määndžer Väino Land on Novella Hansonit nimetanud üheks musikaalsemaks inimeseks Eestis. (Õhtuleht, 16. november 2013). Vello Salumetsa raamatus „Fikseeritud Fix“ on Novella Hansonile pühendatud peatükk „Nell“. Sellest saame teada, et Fixi-poisid leidsid populaarses ansambelis „Viker“ laulnud Novella Hansoni „rajonkast“, nii kutsuti Tartu rajooni kultuurimaja. Novellale pakuti „Fix-is“ solistikohta, mille ta vastu võttis, jätkates samal ajal ka „Vikeris“.

Veel on Fixi-raamatus lugeda, et Novella Hansoni jõuline ja sugestiivne häääl võimaldas ansambli repertuaari võtta mitmed toonased maailma-kuulsad hitid.

Novella Hanson kuulus „Fixi“ aastail 1970–1971 ja 1982. Külalisena astus ta lavale 1968. aastal loodud ansambli 45. sünnipäeva kontserdil 2013. aastal.

„Laulsin ansambelis Fix, kui Raivo Dikson (ansambli Laine juht) tuli mind Tartusse kuulama ja Lainesse kutsus. Olin siis 19-aastane,“ meenutab Novella Hanson ansamblist „Laine“ kirjutatud raamatus „Laineline elu. Ansambel Laine 50. Muusikute värvikaid elulugusid“ (autor Kristel Rõss).

Samas raamatus kõneleb Novella, et Raivo Dikson andis talle vabad käed laulda seda, mis

talle meeldis. Lauljannale on kõige südame- lähedasem olnud ikka džäss. Sellele viitab ka Rahvakultuuri Keskuse kodulehel avalikustatud meiliaadress, mis algab ühendiga *jazzinelly*.

„Laine“ muusikareisidelt sai alguse Novella kudumisharjumus. Ise on ta arvanud, et nendel tuuridel sai ta valmis vähemalt sada kampsunit.

Novella Hanson sündis 16. märtsil 1953 Tõrvas. Tema lapsepõlvkodus olid olemas löötpill ja klaver. Kohalikus kultuurimajas sai kaasa lüüa laste lauluringis ja ka näiteringis. Tartus lõpetas ta 1971. a. Miina Härma nimelise 2. keskkooli.

Tartusse sattumisest jutustas Novella värvikalt Tarmo Pihlapile üheksakümnendatel aastatel eetris olnud telesaates „Tarmo album“.

Nimelt armus teismeline tütarlaps Valgemetsa pioneerilaagris ühte pillimehest noormehesse ja tuli tema pärast Tartusse elama. Suhtest siiski asja ei saanud, sest noormees ütles, et teda huvitab ennekõike muusika, mitte naised. Novella jäigi aga tartlaseks. Oluliselt põhjuseks oli soov õppida ka siinses 2. keskkoolis, mis oli inglise keele kallakuga. Prantsuse keelt õpetas seal Lauri Leesi. „Ta oli väga südamlik. Jäin ükskord haigeks ja ta käis mind kodus vaatamas, mõni aeg hiljem viis mind kohvikusse sööma. Et ma ikka sööksin ja terveks saaksin. Ta oli võrattu!“ on Novella Hanson rääkinud Õhtulehele. Tema sõnul toimusid koolis ka prantsuse keele õhtud, kus esinesid õpilased ja laulis ka Lauri Leesi ise.

Tartu Riiklikus Ülikoolis õppis Novella Hanson kolm-neli aastat inglise keelt. Prioriteediks kujunes siiski laulmine, ja nii jäid kõrgkooli-õpingud pooleli.

Oluliselt aastaks oli 1982, kui ilmus tema plaat lauludega „Taas su juurde“, „Ehk nüüd“, „Kes teab?“ ja „Üksi keset ööd“. Rahvusringhäälingu



Foto Scanpix

videoarhiivist leiab kaheksakümnendate aastate algul valminud telefilm, kus tuntud muusikud sõidavad laeval „Vanemuine“ Tartust Pihkvasse ja esinevad seal.

Internetis on ka mõned saated ja filmid, kus Novella esineb koos enda ning laulja ja näitleja Tõnu Kilgase tütre Hedvig Hansoniga (sündinud 1975). Novella on öelnud, et tal on tütreaga sarnane muusikaline maitse. Vikipeedia tutvustabki Hedvig Hansonit kui džässilauljat.

Elades nüüd aastaid taas sünnilinnas Tõrvas, on Novella Hanson öelnud, et igavust ta seal ei tunne. Kunagine tipplaulja tunneb rõõmu laste ja noorte juhendamisest. Neid on tal vanuses

7–18 aastat. Tema õpilased on võitnud nii vabariiklikke kui ka maakondlikke konkursse.

Novella Hanson pälvis Tõrva linna kultuuripremia. Toonane Tõrva linnapea Agu Krabits toonitas ajalehele „Valgamaalane“ tema silmapaistvat panustamist paikkonna noorte muusikaharidusse.

Novella on ka ise lastelaule loonud ja talletanud need noodivihikusse „Muhedad lastelaulud“. Üks tema lastelaule (tekst Ott Arder) kannab näiteks pealkirja „Marju Kuudi kirju koer“.

Jaan Lukas

Telli nüüd
rahva poliitikaleht

Kesknädal

Helista: 617 7717

või

Telli internetist: www.tellimine.ee

Aastatellimus 35 eurot

Kingituseks tass*

* Ei mingit nippi, trikki ega loosimist. Nii lihtne ongi, et iga Kesknädala aasta tellimuse vormistaja saab kingituseks kauni tassi!



Hea kaasamõtteleja!

Kutsume Teid rahvakohtumisele Paide raekotta teisipäeval, 20. märtsil kell 16.00–19.00.

Arutame ja analüüsime Eesti elu alates haridusest ja kultuurist kuni julgeolekuni, majandusarengust ja maksundusest sotsiaalküsimusteni. Räägime kõigest, mis on Teile ja meie riigile oluline.

Palume enda osavõtust teada anda kolmapäevaks, 19. märtsiks e-posti aadressil konverents@keskerakond.ee või telefonil 627 3460.

Paide raekojas arutleme järgmistel teemadel:
Ettevõtluspoliitika – laudkonna juht Kersti Sarapuu
Regionaalpoliitika – laudkonna juht Jaak Aab
Hariduspoliitika – laudkonna juht Anneli Ott
Sotsiaalpoliitika – laudkonna juht Helmut Hallemaa

Õhtu moderaator on Kersti Sarapuu.